WÓJT GMINY MOSZCZENICA

Załącznik nr 1
do uchwały nr XXXI/282/13
Rady Gminy Moszczenica
z dnia 30.01.2013r

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MOSZCZENICA

TEKST STUDIUM

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MOSZCZENICA

SPIS TREŚCI

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE 4
INFORMACJE WPROWADZAJĄCE 4
CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA 6
CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MOSZCZENICA 7
1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY 7
1.1. Ogólna charakterystyka gminy 7
1.2. Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów 9
1.3. Stan prawny gruntów 10
1.4. Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów 11
1.5. Stan zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy 12
2. STAN ŚRODOWISKA, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO 19
2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego 19
2.1.1. Rzeźba terenu 20
2.1.2. Budowa geologiczna 21
2.1.3. Wody powierzchniowe 21
2.1.4. Wody podziemne 22
2.1.5. Gleby 24
2.1.6. Surowce mineralne 26
2.1.7. Klimat 28
2.1.8. Fauna i flora 29
2.2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna 31
2.3. Zagrożenia i degradacja środowiska 33
3. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH 34
3.1. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody 34
3.2. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie wód 35
4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 36
4.1. Rys historyczny gminy Moszczenica 37
4.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego 38
4.3. Zagrożenia dla środowiska kulturowego 48
5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA 49
5.1. Potencjał demograficzny 49
5.2. Ruch migracyjny 54
5.3. Struktury wieku i płci 55
5.4. Bezrobocie 57
5.5. Rynek pracy 58
5.6. Gospodarka mieszkaniowa 59
5.7. Edukacja 60
5.8. Ochrona zdrowia 63
5.9. Bezpieczeństwo publiczne 63
5.10. Kultura 63
5.11. Działalność gospodarcza 63
6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY, W TYM ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH 66

6.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego ... 66
6.1.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego ... 66
6.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 ... 67
6.1.3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 ... 68
6.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego ... 69
6.2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego do 2015 roku ... 69
6.2.2. Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Moszczenica ... 70
7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA ... 71
8. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI ... 71
8.1. Komunikacja i transport ... 71
8.1.1. Transport drogowy ... 71
8.1.2. Kolej ... 74
8.2. Zaopatrzenie w wodę, oprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie ... 74
8.3. Energetyka, gazownictwo i ciepłownictwo ... 76
8.3.1. Odnawialne źródła energii ... 78
8.4. Telekomunikacja i telefonia komórkowa ... 79
8.5. Gospodarka odpadami ... 79
9. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH ... 80
10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN I ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ... 80
11. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH ... 84
SPIS TABEL ... 85

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica zostało opracowane na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.),
- art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647, 951),
- Uchwała Nr XXII/155/08 Rady Gminy Moszczenica z dnia 31 marca 2008 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Moszczenica.

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica przyjęto uchwałą Nr XVI/102/07 Rady Gminy w Moszczenicy z dnia 17 października 2007 r. W zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej gminy Moszczenica uznano, iż dokument wymaga aktualizacji i dostosowania zapisów studium do obowiązujących przepisów prawa. W dniu 31 marca 2008 roku Rada Gminy Moszczenica podjęła uchwałę Nr XXII/155/08 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Moszczenica". Aktualizując treść studium wprowadzono nowe dane, a jednocześnie w znacznej części wykorzystano informacje i dane statystyczne z lat ubiegłych. Umożliwiło to dokonanie oceny zmian badanych zjawisk we wskazanych przedziałach czasowych. Dokonując zmian w dotychczas obowiązującym studium gminy Moszczenica, uwzględniając wszelkie uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy, przeredagowano część tekstową i graficzną dla uzyskania jednorodności i spójności całego dokumentu.

Biorąc pod uwagę *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r.* mówiące o formie ujednoliconej projektu studium z wyróżnieniem projektowanej zmiany stwierdzono, że aktualna zmiana studium nie polega na uzupełnieniu studium o pojedyncze ustalenia, a na kompletnej aktualizacji ustaleń i danych statystycznych, dlatego zrezygnowano z wyróżniania wprowadzonych zmian.

Ilekroć mowa będzie o Studium, rozumieć przez to należeć będzie zmianę urzędowego dokumentu, przyjętego uchwałą Nr XVI/102/07 Rady Gminy w Moszczenicy z dnia 17 października

2007 r. Aktualny dokument jest tekstem jednolitym Studium uwzględniającym uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy Moszczenica.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Studium

Uchwała Nr XVI/102/07 Rady Gminy Moszczenica z dnia 17 października 2007 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica.

opracowane przez:

UNIGLOB Piotr Ulrich

98-100 Łask, Ostrów Osiedle 119,
tel/fax: 043 675 22 20, tel.kom.: 604 050 023

ZMIANA Studium

Uchwała Nr XXII/155/08 Rady Gminy w Moszczenicy z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica.

opracowane przez:

„GIS-PLAN" Anna Pilżys-Gezela

ul. Sieroca 26/4, 85-113 Bydgoszcz,
tel. kom.:+ 48 601 804 681, fax.: +48 52 56 10 183
www.gisplan.info, e-mail: gisplan@gisplan.info

„METROPOLIA – SATINI s.c.",

ul. Waryńskiego 32-36, 86-300 Grudziądz
tel./ fax +48 56 46 130 44,
www.metropolia.info.pl, e-mail: metropolia@satini.com.pl

Zespół w składzie:	**główny projektant**	mgr Rafał Łucki wpis nr G-271/2010 na listę POIU
	asystenci głównego projektanta:	mgr Łukasz Piskurewicz mgr Marcin Pelc mgr Anna Pilżys-Gezela
	koordynacja projektu	mgr Anna Pilżys-Gezela
	współpraca:	mgr Emilia Wiśniewska mgr inż. Agata Piórkowska

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania *Studium* jest aktualizacja uwarunkowań i wyznaczenie aktualnych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica. Obowiązujące dotychczas „*Studium*" uchwalono pod koniec 2007 roku. Od tego czasu nastąpiły zmiany zarówno w strukturze przestrzennej gminy, jak i jej sytuacji społecznej i gospodarczej. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczeniu infrastruktury technicznej i społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej.

Ustalenia *Studium* winny być rozumiane jako świadome działanie władz Moszczenicy, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków jego rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy winny być reguły określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje z uwarunkowaniami przyrodniczymi ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Zakres przestrzenny *Studium* obejmuje cały obszar gminy Moszczenica w granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem opracowania była inwentaryzacja oraz aktualizacja uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz infrastruktury technicznej i społecznej.

Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz rozpatrzenie wniosków do *Studium.*

Ostatnim etapem było wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego Moszczenica.

Zmiana Studium składa się z następujących części :

1) tekstu studium, stanowiący **załącznik nr 1** do uchwały i składający się z trzech części:

- uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica wraz z częścią graficzną,
- kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Moszczenica,
- uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium,

2) rysunku studium w skali 1:10 000, stanowiący **załącznik nr 2** do uchwały,

3) rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium, stanowiące **załącznik Nr 3** do uchwały.

CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MOSZCZENICA

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

1.1.Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Moszczenica pod względem geograficznym leży na granicy dwóch jednostek - Równiny Piotrkowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej, należących do makroregionu Niziny Południowomazowieckiej (wg regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego - „Geografia fizyczna Polski" PWN, Warszawa 1978). Powierzchnia(geodezyjna) gminy liczy 11.149 ha.

Administracyjnie gmina Moszczenica stanowi jedną z 11-tu gmin powiatu piotrkowskiego i graniczy:

- od północy - z gminami Czarnocin i Będków,
- od zachodu - z. gminami Tuszyn i Grabica,
- od wschodu - z gminą Wolbórz,
- od południa - z miastem Piotrków Trybunalski.

Obszar opracowania leży całkowicie w zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego. Przeważającą powierzchniowo formą jest wysoczyzna morenowa, powstała wskutek tego zlodowacenia. Jest to obszar przede wszystkim płaski lub lekko falisty, zdenudowany, z niewyraźnie zaznaczonymi pagórkami piaszczysto-żwirowymi.

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

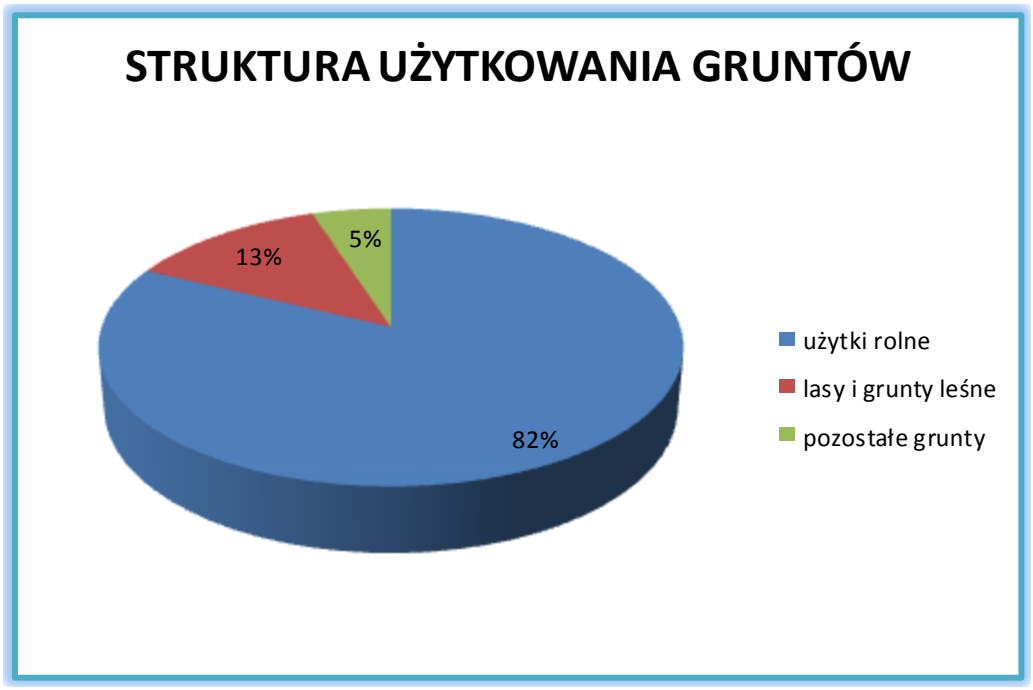
Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów (stan na 31.12.2010).

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia (%)
użytki rolne	9169	82,2
lasy i grunty leśne	1420	12,7
pozostałe grunty	560	5

RAZEM	**11149**	**100**

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim

Na ogólną powierzchnię gruntów w gminie (11149 ha) składają się użytki rolne zajmujące ok. 9,1 tys. ha (czyli 82,2% całości), lasy i grunty leśne - 1420 ha (12,7%), pozostałe grunty i nieużytki - zajmujące razem 560 ha (5%). Gmina ma więc typowo rolniczy charakter.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim

1.2.Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów

Według danych ze Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim, gmina Moszczenica obejmuje obszar 11 149 ha, w którym użytki rolne liczą 9171 ha, grunty leśne 1420 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 478 ha, pod wodami 19 ha, nieużytki 49 ha oraz grunty pod terenami różnymi 12 ha.

Tabela 2 Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni. Stan w dniu 31.12. 2010r.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha
Użytki rolne, w tym:	**9171**
- grunty orne	7851
- sady	123
- łąki i pastwiska	744
- grunty rolne zabudowane	397
- grunty pod stawami	2
- grunty pod rowami	54
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	**1420**
- lasy	1376
- grunty zadrzewione i zakrzewione	44
Grunty pod wodami w tym:	**19**
- powierzchniowymi płynącymi	15
- powierzchniowymi stojącymi	4
Grunty zabudowane i zurbanizowane	**478**
w tym tereny:	
- mieszkaniowe	50
- przemysłowe	0
- inne zabudowane	14
- zurbanizowane niezabudowane	0
- rekreacji i wypoczynku	0
- komunikacyjne:	
- drogi	320
- koleje	89
- inne	0
- użytki kopalne	5
Nieużytki	**49**
Tereny różne	**12**
RAZEM POWIERZCHNIA GEODEZYJNA	**11149**

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim

1.3.Stan prawny gruntów

W gminie Moszczenica większość (84,8%) zajmują grunty będące własnością osób fizycznych. Strukturę własności przedstawia poniższa tabela. Grunty Skarbu Państwa to prawie 12% ogółu powierzchni gruntów w gminie. Drugą, co do wielkości grupę, stanowią grunty gmin i związków międzygminnych (2,3%). Niewielki udział w ogólnej powierzchni gminy zajmują grunty kościołów i związków wyznaniowych oraz powiatów (0,2% i 0,3%).

Tabela 3 Stan prawny gruntów (wg powierzchni ewidencyjnej) na dzień 23.VIII. 2010r.

Wyszczególnienie gruntów	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Grunty Skarbu Państwa	1315	11,8
Grunty gmin i zw. międzygminnych	260	2,3
Grunty osób fizycznych	9454	84,8
Grunty spółdzielni	4	0,0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	21	0,2
Grunty powiatów	36	0,3
Pozostałe	57	0,5

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim

1.4.Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów

Tabela 4 Miejsce gminy Moszczenica na tle powiatu piotrkowskiego według wybranych cech w roku 2009.

Lp.	Główne wskaźniki	Powiat piotrkowski	Gmina Moszczenica
1.	Powierzchnia ogółem (km^2)	1 428,8	111,5
2.	Ludność (osoby)	90 462	12 837
3.	Gęstość zaludnienia (osób/km^2)	63	115
4.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	21,3	21,6
5.	Ludność w wieku produkcyjnym (%)	61,5	61,9
6.	Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	17,2	16,5
7.	Kobiety na 100 mężczyzn	103	106
8.	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	84,5	88,9
9.	Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	22,4	39,8
10.	Korzystający z gazu w % ogółu ludności	4,0	0,0
11.	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m^3	29,7	27,8
12.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2	82,7	81,9
13.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	6,3	6,5
14.	Dochody budżetu na jednego mieszkańca w zł	540,23	2 665,06
15.	Wydatki budżetu na jednego mieszkańca w zł	563,68	2 979,51

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

1.5.Stan zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy

Na terenie gminy Moszczenica sporządzono 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, póz. 415 z dnia 25 sierpnia 1994r.) oraz 4 plany uchwalone w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Tabela 5 Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Numer uchwały i data podjęcia	Tytuł uchwały	Dz. urzędowy	Nazwa organu wydającego akt	Obszar opracowania	Pow. w ha	Przeznaczenie terenu
1	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr VIII/63/99 z dnia 28 kwietnia 1999 roku	w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 05 lipca 1999 r. Nr 82, poz. 958	Rada Gminy Moszczenica	- Kiełczówka, dz. 327, 328 - Kiełczówka, - Wola Moszczenicka, dz. 887, 888 - Kolonia Raków, dz. 23/7 – 23/37 - Raków Duży, dz. 131 - Pieńki Karlińskie, dz. nr 121, 140 - Michałów, dz. 139 - Raciborowice, dz. 203/1, 203/2	0,31 1,47 1,52 4,30 4,50 2,5 + 1, 25= 3,75 2,0 2,60	-Mieszkaniowo-usługowe - jw. - jw. +handel - mieszkaniowo usługowe -Budownictwo produkcyjno- usługowe i mieszkaniowe Dz. 121- eksploatacja kruszywa, dz. 140- budownictwo mieszkaniowo-usługowe -Eksploatacja gliny -Budownictwo mieszkaniowe i usługi zdrowia
2	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIII/93/99 z dnia 29 września 1999 roku	w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica w miejscowości Rękoraj	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 09 grudnia 1999 r. Nr 145, poz. 1556	Rada Gminy Moszczenica	Rękoraj dz. 141	1,29	Budowa obiektów i urządzeń obsługi komunikacji
3	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIII/94/99 z dnia 29 września 1999 roku–	w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 09 grudnia 1999 r. Nr 145, poz. 1557	Rada Gminy Moszczenica	Raków Duży, dz. 181	1,21	Budowa obiektów i urządzeń obsługi komunikacji

		Gminy Moszczenica w miejscowości Raków Duży					
4	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIII/95/99 z dnia 29 września 1999 roku	w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica w miejscowości Gajkowice	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 09 grudnia 1999 r. Nr 145, poz. 1558	Rada Gminy Moszczenica	Gajkowice, dz. 146, 244	4,25	Budownictwo mieszkaniowe
5	Uchwała Rady Miejskiej w Piotrkowie Tryb. Nr XVII/304/99 z dnia 15 grudnia 1999r	W sprawie zmiany fragmentu miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Piotrkowa Trybunalskiego	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 22 marca 2000 r. Nr 38, poz. 205	Rada Miejska w Piotrkowie Tryb.	(IKEA)	42,75	Budowa bazy magazynowo-usługowej
6	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XXII/139/2000 z dnia 26 kwietnia 2000 roku	w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 11 lipca 2000 r. Nr 93, poz. 505	Rada Gminy Moszczenica	- Jarosty Małe - Raków Duży dz. 175/2, 176/2, 177/2, 178/2, 179/2 przed podziałem) - Raków Kolonia dz. 2/3- 2/10	2,12 1,90	- Uchylona - Budowa obiektów i urządzeń obsługi komunikacji - Mieszkaniowo usługowe
7	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XLVII/285/2002 z dnia 27 marca 2002 roku–	w sprawie zatwierdzenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica we wsi Baby	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 27 maja 2002 r. Nr 116, poz. 1872	Rada Gminy Moszczenica	Baby dz. 86/9 (działka przed podziałem)	2,917	Zabudowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa
8	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr IX/51/2003 z dnia 26 maja 2003 roku	w sprawie zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 17 lipca 2003 r. Nr 195, poz. 1873	Rada Gminy Moszczenica	Baby- fragment dz. 299/1, 302/3, 302/5 (obecnie – dz. 299/4, 302/2, 302/7)	0,45	Produkcja rzemiosła nieuciążliwego
9	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIV/78/2003 z dnia 15 października 2003 roku	w sprawie zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 02 grudnia 2003 r. Nr 323, poz. 2733	Rada Gminy Moszczenica	Moszczenica, dz. 866/1	0,1124	Mieszkaniowo-usługowe
10	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIV/79/2003 z dnia 15 października 2003 roku	w sprawie zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 02 grudnia 2003 r. Nr 323, poz. 2734	Rada Gminy Moszczenica	Moszczenica , dz. 851/3	1,56	Usługi rekreacyjno-sportowe

11	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XVIII/103/2003 z dnia 17 grudnia 2003 roku)	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części południowej Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 02kwietnia 2004 r. Nr 77, poz. 681	Rada Gminy Moszczenica	Daszówka, Jarosty, Karlin, Michałów, Pieńki Karlinskie, Raków	1 370,46	
12	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XXXVI/219/2005 z dnia 15 czerwca 2005 roku	w sprawie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki położonej na terenie miejscowości Moszczenica przy ul. Kosowskiej i Spacerowej	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 08 sierpnia 2005 r. Nr 247, poz. 2468	Rada Gminy Moszczenica	Zbieg ulic Kosowskiej i Spacerowej	4,8481	Zabudowa mieszkaniowa
13	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XXXVII/233/2005 z dnia 31 sierpnia 2005 roku)	w sprawie uchwalenia zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego części południowej Gminy Moszczenica, dotyczącej drogi gminnej 20 DGD w Jarostach	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 14 października 2005 r. Nr 308, poz. 2866	Rada Gminy Moszczenica	poszerzenie ul. Miłej w Jarostach		
14	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XLVI/306/2006 z dnia 31 sierpnia 2006 roku	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Srocku, obręb geodezyjny Srock Rządowy, gmina Moszczenica, z przeznaczeniem pod usługi gastronomiczno-hotelowe	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 04 listopada 2006 r. Nr 372, poz. 2885	Rada Gminy Moszczenica	Srock Rządowy, fragment dz. 207-213	1,88	Usługi gastronomiczno-hotelowe
15	Uchwała Rady Gminy Moszczenica Nr XIV/95/2007 z dnia 03 września 2007 roku	w sprawie uchwalenia zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego części południowej Gminy Moszczenica	Dz. U. Woj. łódzkiego z dnia 17 października 2007 r. Nr 324, poz. 2908	Rada Gminy Moszczenica	Jarosty (zbieg dróg krajowych nr 8 i nr 91)	51,50	Aktywność gospodarcza

Funkcją wiodącą dla obowiązujących planów miejscowych jest zabudowa mieszkaniowa. Jej uzupełnieniem są funkcje usługowe i urządzenia infrastruktury technicznej.

Stan zagospodarowania w powiecie piotrkowskim przedstawiają dane zestawione w tabelach poniżej.

Tabela 6 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzone na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba planów	Powierzchnia gminy objęta planami miejscowymi (ha)
Powiat piotrkowski	38	3 842
Gminy wiejskie - RAZEM	30	3 785
Aleksandrów	-	-
Czarnocin	1	1 611
Gorzkowice	-	-
Grabica	1	205
Łęki Szlacheckie	-	-
Moszczenica	10	1 562
Ręczno	-	-
Rozprza	-	-
Wola Krzysztoporska	1	251
Wolbórz	17	156
Gminy miejsko-wiejskie - RAZEM	8	57
Sulejów	8	57

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach" (stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Ośrodek Banku Danych Regionalnych w Jeleniej Górze

Tabela 7 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba planów	Powierzchnia gminy objęta planami miejscowymi (ha)
Powiat piotrkowski	9	187
Gminy wiejskie - RAZEM	4	157
Aleksandrów	-	-
Czarnocin	-	-
Gorzkowice	-	-
Grabica	-	-
Łęki Szlacheckie	-	-
Moszczenica	2	56
Ręczno	-	-
Rozprza	1	51
Wola Krzysztoporska	-	-
Wolbórz	1	50
Gminy miejsko-wiejskie - RAZEM	5	30
Sulejów	5	30

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach" (stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Ośrodek Banku Danych Regionalnych w Jeleniej Górze

W powiecie piotrkowskim większość miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, pokrywających łącznie 3 842 ha obszaru powiatu, jest sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Według aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w wielu gminach w latach 2003 - 2008 nie sporządzono żadnego planu miejscowego, co widać w zestawieniu poniżej.

Najlepszy stan pokrycia planami miejscowymi przedstawia gmina Wolbórz, która na dzień 31.12.2008 roku, było objęte 18 planami miejscowymi o łącznej powierzchni 206 ha.

Jednym z głównych narzędzi w kształtowaniu ładu przestrzennego, oprócz planów miejscowych, są decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Na podstawie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla terenów, które nie posiadają aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, realizacja inwestycji

jest możliwa po uzyskaniu w/w decyzji. Najwięcej wydanych decyzji (stan na 31 grudnia 2008 r.) o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz o ustaleniu warunków zabudowy w powiecie piotrkowskim mają gminy: Wola Krzysztoporska, Wolbórz i Sulejów.

Tabela 8 Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane na podstawie art. 50 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok	Liczba wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Liczba wydanych ostatecznych decyzji ogółem	Liczba wydanych ostatecznych decyzji odmownych
Powiat piotrkowski	2008	140	127	1
	2007	146	125	0
Gminy wiejskie - RAZEM	2008	107	100	0
	2007	128	112	0
Aleksandrów	2008	14	13	-
	2007	10	10	-
Czarnocin	2008	4	4	-
	2007	3	3	-
Gorzkowice	2008	14	14	-
	2007	12	8	-
Grabica	2008	6	4	-
	2007	8	6	-
Łęki Szlacheckie	2008	3	3	-
	2007	3	3	-
Moszczenica	2008	13	12	-
	2007	13	9	-
Ręczno	2008	2	2	-
	2007	-	-	-
Rozprza	2008	7	6	-
	2007	10	4	-
Wola Krzysztoporska	2008	31	29	-
	2007	69	69	-
Wolbórz	2008	13	13	-
	2007	-	-	-
Gminy miejsko-wiejskie - RAZEM	2008	33	27	1
	2007	18	13	0
Sulejów	2008	33	27	1
	2007	18	13	-

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach" (stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Ośrodek Banku Danych Regionalnych w Jeleniej Górze

Tabela 9 Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy wydane na podstawie art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok	Liczba wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu warunków zabudowy	Liczba wydanych ostatecznych decyzji ogółem	Liczba wydanych ostatecznych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy mieszkaniowej	Liczba wydanych ostatecznych decyzji odmownych
Powiat piotrkowski	2008	1 587	1 440	1 154	25
	2007	1 488	1 325	927	16
Gminy wiejskie - RAZEM	2008	1 122	1 108	907	17
	2007	1 026	986	681	11
Aleksandrów	2008	53	53	32	-
	2007	43	43	27	-
Czarnocin	2008	45	41	31	2
	2007	43	41	28	1
Gorzkowice	2008	95	113	80	4
	2007	94	83	58	-
Grabica	2008	114	107	86	3
	2007	124	121	64	1
Łęki Szlacheckie	2008	17	17	14	-
	2007	17	17	14	-
Moszczenica	2008	113	106	79	-
	2007	91	80	46	-
Ręczno	2008	31	31	23	-
	2007	31	30	17	-
Rozprza	2008	232	221	186	5
	2007	182	167	118	4
Wola Krzysztoporska	2008	197	197	195	0
	2007	173	173	135	4
Wolbórz	2008	225	222	181	3
	2007	228	231	174	1
Gminy miejsko-wiejskie - RAZEM	2008	465	332	247	8
	2007	462	339	246	5
Sulejów	2008	465	332	247	8
	2007	462	339	246	5

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach" (stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Ośrodek Banku Danych Regionalnych w Jeleniej Górze

W kolejnych latach (2009-20011.08.10) nastąpił niewielki wzrost wśród działań inwestycyjnych w gminie, co widać na załączonej tabeli poniżej.

Tabela 10 Wydane decyzje lokalizacyjne

Rok wydania	Decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego	Decyzje o warunkach zabudowy
2009	12	123
2010	8	117
do 10.08.2011	4	81

Źródło: Urząd Gminy w Moszczenicy

2. STAN ŚRODOWISKA, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

2.1.Zasoby środowiska przyrodniczego

Głównym celem przyjętych w „studium" zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy Moszczenica jest wytyczenie w polityce przestrzennej kierunków rozwoju zgodnych z zasadą "zrównoważonego rozwoju", co w myśl obowiązującej ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska - rozumiane jest jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans korzystania z zasobów i walorów środowiska naturalnego przez obecne i przyszłe pokolenia - następuje proces łączenia działań gospodarczych, społecznych i politycznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz zachowania ciągłości procesów przyrodniczych. Jako podstawową zasadę przyjęto stworzenie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi środowiska i ochronę unikalnych wartości krajobrazowych omawianego terenu.

Politykę przestrzenną wynikającą z uwarunkowań i dyspozycji środowiska zostało przedstawione w „studium" na tle powiązań przyrodniczo-funkcjonalnych gminy z terenami otaczającymi w skali województwa i kraju, w tym koncepcji krajowej sieci ekologicznej (EKONET - POLSKA). Dotyczy to głównie istniejących i przesądzonych planistycznie uwarunkowań i ustaleń w zakresie kształtowania ekologicznego systemu obszarów chronionych, w tym głównych jego ogniw jak obszary węzłowe, korytarze i ciągi ekologiczne.

Cały teren gminy stanowi ważne ogniwo wchodzące w skład wojewódzkiego systemu ekologicznego. Od wschodu łączy się z otuliną Sulejowskiego Parku Krajobrazowego i szerzej postulowanym Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki, w granicach którego znajdują się liczne rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, pomniki przyrody i parki zabytkowe połączone naturalnymi ciągami w postaci dolin rzek: Wolbórka, Moszczanka i Rakówka, terenami mokradłowymi i źródliskami oraz towarzyszącymi im naturalnymi formami roślinności (łąki, zadrzewienia, lasy). Całość stanowi zwarty przestrzennie i funkcjonalnie układ przyrodniczy, którego zachowanie jest niezbędne dla utrzymania równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych w regionie.

W zakresie ochrony środowiska zarówno na terenie gminy obowiązują zasady prowadzenia polityki ekologicznej zgodnej z założeniami polityki krajowej, wojewódzkiej i lokalnej w oparciu o obowiązujące ustawy i przepisy szczegółowe, bądź zarządzenia dotyczące:

a) ochrony i kształtowania terenów leśnych;

b) ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ujęć wody;

c) ochrony gleb;

d) ochrony przyrody;

e) ochrony dóbr kultury.

2.1.1. Rzeźba terenu

Gmina Moszczenica pod względem geograficznym leży na granicy dwóch jednostek - Równiny Piotrkowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej, należących do makroregionu Niziny Południowomazowieckiej (wg regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego - „Geografia fizyczna Polski" PWN, Warszawa 1978). Powierzchnia (geodezyjna) gminy liczy 11.149 ha.

Gmina Moszczenica leży w przeważającej części na wysokości 180-200 m n.p.m., a teren obniża się w kierunku wschodnim. Maksymalne wysokości bezwzględne występują w południowo-zachodniej części i osiągają wartość 220-230 m n.p.m. Najwyższe kulminacje dochodzą do 230,2 m n.p.m. w rejonie Kolonii Srock. Najniższe wysokości bezwzględne występują w dolinie rzeki Moszczanki, minimalna wysokość 179,0 m n.p.m. znajduje się w rejonie Białkowic.

Obszar opracowania leży całkowicie w zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego. Przeważającą powierzchniowo formą jest wysoczyzna morenowa, powstała wskutek tego zlodowacenia. Jest to obszar przede wszystkim płaski lub lekko falisty, zdenudowany, z niewyraźnie zaznaczonymi pagórkami piaszczysto-żwirowymi. Takie formy dominują w okolicach m.in. Bab, Moszczenicy, Gazomii, Kosowa, czasami przechodząc w powierzchnie sandrowe bez zauważalnej różnicy w rzeźbie, jak ma to miejsce w okolicach Srocka i terenach usytuowanych na północ od Karlina. Nad tym prawie równinnym obszarem w rejonie na wschód od Podolina wznoszą się gliniasto-piaszczysto-żwirowe zespoły pagórków morenowych. Charakterystycznym elementem rzeźby moreny dennej jest występowanie dolin roztopowych, przykładem czego jest palczasty system dolin w północno-zachodniej części gminy Moszczenica.

Formy pochodzenia rzecznego to dolina Moszczanki i jej dopływów oraz tarasy akumulacyjne w dolinach rzecznych. Dna dolin rzecznych wraz z dolinkami denudacyjnymi tworzą rozwinięty system odpływu powierzchniowego.

Do form pochodzenia eolicznego należy zaliczyć równiny piasków przewianych skupione w okolicach na południe od Gazomii Nowej, na zachód od Batorówki oraz w rejonie Psiej Górki.

Na terenie gminy występują również antropogeniczne formy rzeźby w postaci licznych piaskowni, żwirowni i glinianek.

2.1.2. Budowa geologiczna

Zasadniczą jednostką tektoniczną występującą w rejonie gminy Moszczenica jest kredowa niecka łódzka. Osady kredowe są tu reprezentowane przez wapienie, wapienie margliste i margle, zaś strop mezozoiku zalega na głębokości 50-70 m ppt. Na stropie mezozoiku nieciągłą warstwą zalegają osady trzeciorzędowe, wykształcone w postaci iłu i żwiru kwarcowego. Na całym obszarze gminy występuje zwarta pokrywa utworów czwartorzędowych o miąższości od 57 do 81 m. Tworzą ją utwory zlodowacenia południowopolskiego (zalegające głębiej) oraz zlodowacenia środkowopolskiego (występujące na powierzchni). Osady zlodowacenia południowopolskiego wykształcone są w postaci glin zwałowych zwartych i piaszczystych o barwie szarej, szarozielonej i brązowej, z domieszką głazików i przewarstwieniami mułków i iłów.

Druga seria glin zwałowych zaznacza się warstwą ciągłą i związana jest ze stadiałem maksymalnym zlodowacenia środkowopolskiego. Glina ta jest dwudzielna. Górna warstwa jest zwarta i dość plastyczna, barwy brązowej i jasnobrązowej. Warstwa zalegająca niżej jest znacznie zapiaszczona, barwy brązowej, szarobrązowej i szarej. Glina w całej swej miąższości jest zanieczyszczona marglem w postaci pyłu i żwiru. W spągu jej występują piaski średnie i drobnoziarniste lub żwir z otoczakami. Miąższość tych utworów waha się od 0 do 2 m, a zalegają one bądź bezpośrednio na powierzchni, bądź też pod warstwą utworów piaszczystych i piaszczysto-żwirowych stadiału Warty.

2.1.3. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Moszczenica nie należy do szczególnie zasobnych w wody powierzchniowe i charakteryzuje się stosunkowo niskim średnim odpływem. Wiąże się to z położeniem na dziale wód między Wisłą a Odrą. Również roczna suma opadów w obrębie gminy jest bardzo niska. Ze względu na niską lesistość zlewnie rzek i cieków mają małe zdolności retencyjne. Gmina Moszczenica charakteryzuje się małą ilością wód powierzchniowych, zarówno stojących jak i płynących. Wody stojące zajmują zaledwie 0,05% powierzchni terenu, wody płynące 0,2% i rowy melioracyjne 0,2%. Cały obszar gminy leży w dorzeczu rzeki Pilicy. Przez jej teren przepływają rzeki Wierzejka, Moszczanka Właściwa, Moszczanka Lewa oraz Młynówka Moszczanka, tworząc system palczastych dolin. Rzeki charakteryzują się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania. Dominują wezbrania wczesnowiosenne, przypadające na miesiąc luty-marzec, związane z topnieniem pokrywy śnieżnej i utrudnionym wsiąkaniem wody w grunt. Stany niskie występują na początku lata (VI) i jesieni (IX). Rzeki gminy Moszczenica objęte są monitoringiem wojewódzkim jakości wód powierzchniowych. Jakość wód określono w III klasie czystości. Wskaźnikami, które obniżały klasę czystości wód były substancje biogeniczne: azot azotynowy, fosforany, fosfor ogólny.

Obszar gminy Moszczenica zmeliorowany jest niemal całości. Obszar zmeliorowany urządzeniami szczegółowymi i podstawowymi obejmuje w przeważającej większości grunty orne. Melioracje w obrębie gminy obejmują budowle na rowach i ciekach naturalnych w tym: zastawki, wypusty, przepusty, lewary, akwedukty, progi, stopnie, przepusty i mostki.

Tabela 11 Budowle na rzekach Moszczanka - Właściwa i Młynówka - Moszczanka w zlewni Pilicy

Nazwa obiektu	Budowle			Parametry budowli		
	rodzaj budowli	Lokalizacja km	administrator budowli	światło szerokość	wys. piętrzenia	wys. Stopnia
Moszczanka Właściwa	jaz. bet	0+370	WZMiUW	4	0,8	
Moszczanka Właściwa	jaz. żelb		WZMiUW	4,00	1,3	0,3
Moszczanka Właściwa	jaz+most		WZMiUW	4,00	1,4	0,4
Moszczanka Właściwa	jaz. bet		WZMiUW	4,00	1,0	
Moszczanka Właściwa	jaz. żelb		WZMiUW	4,00	2,0	0,6
Moszczanka Właściwa	jaz. żelb		WZMiUW	4,00	2,0	0,6
Moszczanka Właściwa	stop, bet		WZMiUW	3,00		0,6
Moszczanka Właściwa	jaz żelb		WZMiUW	4,00	2,0	0,6
Moszczanka Właściwa	stop żelb.		WZMiUW	0,70		0,6
Młynówka Moszczanka	przepusto-zastawka		WZMiUW	2x1,5	0,9	
Młynówka Moszczanka	przepusto-zastawka		WZMiUW	2x1,25	0,9	

Źródło: www.bip.malioracja,lodzkie.pl

2.1.4. Wody podziemne

Obszar gminy Moszczenica według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych opracowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1995 r. pod redakcją naukową B. Paczyńskiego położony jest w makroregionie centralnym w obrębie regionu łódzkiego (subregion piotrkowski). Obszar gminy leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 401. GZWP 401 „Niecka Łódzka" to zbiornik obejmujący wody o charakterze porowym występujące w utworach kredy dolnej Cr1, a jego powierzchnia wynosi 1875 km² (ogółem). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne całego zbiornika wynoszą 90 tys. m³/d ·km2. Średnia głębokość ujęć wód podziemnych w obrębie całego GZWP mieści się w przedziale 30 – 800m, a na omawianym obszarze wynosi 30-120 m.

Na obszarze gminy występują dwa główne poziomy wodonośne: czwartorzędowy i górno kredowy. Pierwszy poziom wodonośny znajduje się w utworach czwartorzędowych, w których wyróżniono zasięgi występowania głębokości pierwszego zwierciadła wody w metrach: 0-2, 2-5, 5-10, 10-20. Najpłycej (0-2 m) występuje on w dnach dolin rzecznych Moszczanki i Rakówki oraz w niewielkich zagłębieniach bezodpływowych. Głębokość poziomu wód wahająca się od 2 do 5 m związane jest z niższymi częściami gliniastej moreny dennej oraz wyższymi partiami stoków dolin rzecznych. Warstwą wodonośną są płytkie piaski na glinie lub spłaszczony strop gliny zwałowej. Wykazują one duże wahania temperatur, w zimie zamarzają. Na głębokości 5-10 m zwierciadło wód ustala się w obrębie wyższych gliniastych lub piaszczysto-gliniastych powierzchni moreny dennej i obszarów sandrowych. Najbardziej zwarte powierzchnie tworzą obszary głębokości zwierciadła 10-20 m. pokrywają się one przede wszystkim z występowaniem moren martwego lodu oraz najwyższych części (najczęściej piaszczysto-żwirowych) moreny dennej. Wody o zwierciadle na głębokościach 5-20 m najczęściej występują w głębokich piaskach albo pod pierwszym poziomem glin zwałowych w piaskach i mułkach. Największe wahania zwierciadła wód zachodzą w przedziale 0-5 m (najczęściej współkształtnym z rzeźbą) i osiągają amplitudę 1,0-3,5 m w ciągu roku. Wody leżące głębiej, zwłaszcza podglinowe, są bardziej stabilne (amplituda mniejsza niż 1,0m). Wody podziemne są dobrej jakości i pozwalają na zabezpieczenie istniejących i przyszłych potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Moszczenica.

Tabela 12 Ujęcia wody w obrębie gminy Moszczenica

Lp.	Miejscowość / Właściciel	Ilość studni	Wydajność Qmaxh [m3/h]	Wydajność Qmaxd [m3/d]
1	Moszczenica/UG Moszczenica	2	80	1500
2	Jarosty/UG Moszczenica	1	60	1000
3	Michałów 10a/ujęcie na terenie firmy Uprawa Pieczarek „MYSZKOWIEC”	1	4	96
4	Jarosty/ Centrum Logistyczne IKEA	2	300	4728
5	Rękoraj/UG Moszczenica	2	24	246
6	Baby	1	40	350
7	Srock	1	81	937

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moszczenica na lata 2010-2013

W obrębie ternu opracowania zlokalizowano punkt pomiarowo kontrolny stanu wód podziemnych – Moszczenica (Przedsiębiorstwo Komunalne w Moszczenicy, st. 1a), objęty monitoringiem regionalnym.

Wykonawcą pomiarów jest WIOŚ w Łodzi (Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim). W 2009 roku wody zostały sklasyfikowane jako wody zadowalającej jakości, klasy III. Wody badanej studni należą do jednolitej części wód podziemnych nr 97. Zwierciadło wody w studni ma charakter źródła napiętego.

2.1.5. Gleby

Gleby na obszarze gminy Moszczenica wykształciły się na podłożu utworów polodowcowych. Przeważają gleby kwaśne klas: IIIa, IIIb, IVa i są to gleby wytworzone z glin słabo spiaszczonych, z pyłów na glinach oraz częściowo na piaskach (praudobielice, gleby brunatne). Mniejszy procent stanowią gleby kasy IVb, wykształcone na piaskach strukturalnych i glinach spiaszczonych. Najmniejszy ułamek stanowią gleby klas V i VI.

W dolinach rzek i obniżeniach terenu występują gleby pochodzenia organicznego-torfowego oraz mułowo-torfowego, czarne ziemie, mady lekkie i bardzo lekkie, stanowiąc trwałe użytki zielone-łąki i pastwiska o bonitacji od III do VI z dominacją klasy IV.

Elementem charakteryzującym rolniczą przestrzeń produkcyjną jest najniższy na obszarze byłego województwa piotrkowskiego udział gleb klasy bonitacyjnej V i VI w areale gruntów ornych gminy. Tak niski udział gleb mało urodzajnych determinuje warunki produkcyjne, stwarzając preferencje dla rozwoju rolnictwa.

Poniższa tabela przedstawia procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych oraz trwałych użytków zielonych w gminie Moszczenica.

Tabela 13 Procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych oraz trwałych użytków zielonych w gminie Moszczenica

Klasa	Udział w strukturze gruntów rolnych [%]	Udział w strukturze trwałych użytków zielonych [%]
I	-	-
II	-	-
IIIa	6,7	5,3
IIIb	31,1	
IVa	25,5	50,8
IVb	14,0	
V	16,4	32,7
VI	5,8	10,4
VI Rz	0,6	0,8

Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Moszczenica na lata 2010-2013

Najwyższy procentowy udział w strukturze gruntów rolnych i trwałych użytków zielonych stanowią gleby kasy IV.

Gmina Moszczenica ma charakter typowo rolniczy. Użytki rolne stanowią 82,2% ogólnej powierzchni gminy. Duże znaczenia dla rozwoju rolnictwa, oprócz ukształtowania powierzchni terenu i klimatu, ma również jakość gleb.

Tabela 14 Udział gleb wg kompleksów przydatności rolniczej w gminie Moszczenica

Kompleks przydatności	% powierzchni gruntów ornych
1 – pszenny b. dobry	0,00
2 – pszenny dobry	31,8
3- pszenny słaby	0,3
4 – żytni b. dobry	28,1
5 – żytni dobry	12,6
6 – żytni słaby	17,3
7 – żytni b. słaby	6,6
8 – zbożowo – pastewny mocny	2,4
9 – zbożowo – pastewny słaby	0,9

Źródło: www.bip.lodz.rdos.gov.pl

Gleby kompleksu pszennego dobrego i słabego stanowią 32,1 % gruntów ornych i występują przede wszystkim w rejonach miejscowości: Moszczenica, Wola Moszczenicka, Baby, Kiełczówka, Gajkowice, Gazomia Stara. Są to gleby lekkie wytworzone z piasków gliniastych o dobrze wykształconym poziomie próchniczym.

Kompleks żytni bardzo dobry i dobry stanowi 40,7% powierzchni gruntów ornych i tworzą go gleby wytworzone z piasków gliniastych o nadmiernej przepuszczalności i słabej zdolności zatrzymywania wody. Gleby te występują we wsiach: Gazomia Nowa, Raków, Michałów, Jarosty, Rękoraj, Raciborowice, Gościmowice Pierwsze, Gościmowice Drugie, Srock, Sierosław. Na glebach tych uprawiane się głównie: żyto, owies i ziemniaki. Gleby kompleksu żytniego słabego i bardzo

słabego stanowią 23,9% gruntów ornych i występują w rejonach wsi Podolin i Imielnia. Są to gleby ubogie w składniki pokarmowe i zbyt suche, a plony na nich zależą od wysokości i rozkładu opadów. Kompleks zbożowo – pastewny mocny i słaby (3,3% gruntów ornych w gminie) tworzą gleby średnio – zwięzłe i ciężkie, okresowo nadmiernie uwilgocone.

Nadmierne zakwaszenie gleb jest przyczyną ich degradacji i stanowi istotny problem dla rozwoju rolnictwa. Część gleb użytkowanych rolniczo na terenie gminy Moszczenica zagrożonych jest potencjalną erozją wietrzną. Systematycznie przybywa gruntów wymagających rekultywacji (grunty zdewastowane, zdegradowane, niezrekultywowane składowiska odpadów). Przyczynami ich degradacji są m.in. wydobycie surowców mineralnych, a także inna działalność gospodarcza.

2.1.6. Surowce mineralne

Na obszarze gminy występują następujące surowce mineralne o genezie lodowcowej, do których należy zaliczyć: gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe. Surowcem eksploatowanym na skalę przemysłową są gliny zwałowe, które genetycznie związane są ze zlodowaceniem środkowopolskim. Gliny występują na powierzchni lub pod nadkładem glebowym oraz glebowym i piaszczystym o maksymalnej miąższości 6,0 m. Eksploatowana jest najczęściej wierzchnia warstwa gliny zwałowej, do głębokości 0,5 - 0,8 m. Poniżej występuje poziom wtórnego zamarglenia, szkodliwie oddziałującego na wyroby ceramiki budowlanej.

Tabela 15 Zasoby surowców mineralnych na terenie gminy Moszczenica

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Baby	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	zaniechane	52 000 m3	52 000 m3	-
Jarosty Małe	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	zaniechane	15 000 m3	-	-
Karlin	Kruszywo naturalne	zaniechane	-	-	-
Karlin II	Kruszywo naturalne	zaniechane	-	-	-
Karlin III	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	177 000 t	-	-
Lewkówka	Kruszywo naturalne	Eksploatowane	65 000 t	-	2 000 t

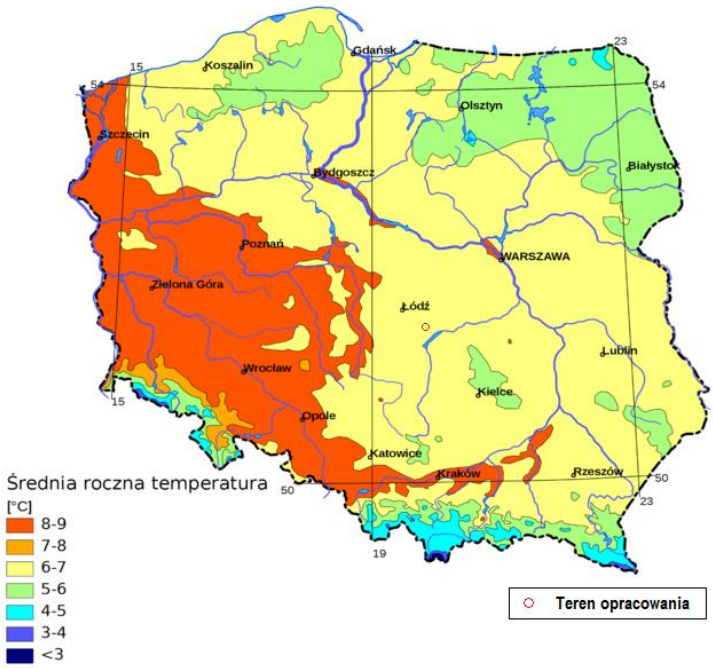
Lewkówka I	Kruszywo naturalne	Wykreślone z Krajowego Bilansu Zasobów decyzją z dn. 15.02.2012 znak:ROV.7427.2.5.2012.KK	-	-	-
Lewkówka II	Kruszywo naturalne	Eksploatowane	100 000 t	100 000 t	1 000 t
Lewkówka III	Kruszywo naturalne	Wykreślone z Krajowego Bilansu Zasobów decyzją z dn. 14.06.2012 znak: ROV.7427.2.74.2012. KK.	-	-	-
Lewkówka IV	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	1 202 500 t	-	-
Lewkówka V	Kruszywo naturalne	Eksploatowane okresowo	575 000 t	-	-
Michałów I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	-	-	-
Michałów II	Surowce ilaste	Zaniechane	-	-	-
Michałów III	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatowane	36 000 m3	26 000 m3	7 000 m3
Michałów IV	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	64 000 m3	-	-
Moszczenica	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	454 000 m3	7 000 m3	-
Moszczenica I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatowane okresowo	127 000 m3	119 900 m3	-
Podolin	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	2 572 000 t	-	-
Rękoraj	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	13 227 000 t	-	-

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moszczenica na lata 2010-2013

2.1.7. Klimat

Obszar gminy Moszczenica zgodnie z podziałem na dzielnice rolniczo-klimatyczne R. Gumińskiego (1948 r.) leży w obrębie dzielnicy łódzkiej. Teren charakteryzuje się przejściowością klimatu. Zaznaczają się tu wpływy zarówno mas powietrza polarno-kontynentalnego jak i polarno-morskiego. Przeważają wiatry zachodnie i południowo – zachodnie, z niewielkim zróżnicowaniem w zależności od pór roku.

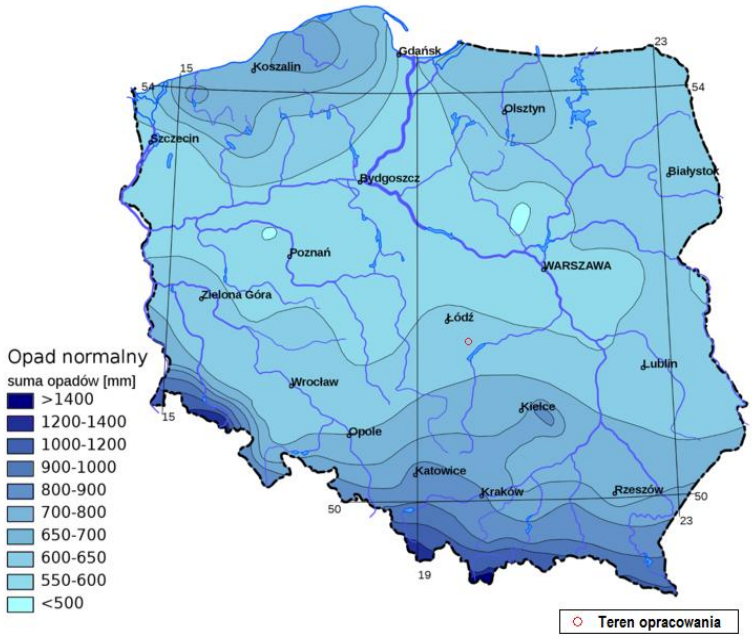
Rozkład temperatur jest typowy dla całego nizinnego obszaru Polski.

Średnie roczne temperatury dla terenu opracowania na tle Polski

Źródło: www.wikipedia.org

Suma opadów rocznych wynosi około 644 mm, a najwyższe opady przypadają na miesiące letnie.

Średnie roczne opady dla terenu opracowania na tle Polski

Źródło: www.wikipedia.org

Warunki klimatyczne charakterystyczne dla subregionu łódzkiego, w którym położna jest gmina Moszczenica to:

- Średnia temperatury stycznia: -2,5 □C,
- Średnia temperatura lipca: +18 □C,
- Średnioroczna temperatura: +8,5 □C
- Średni czas trwania zimy: 80 dni
- Średni czas trwania lata: 85-90 dni
- Średnia roczna suma opadów: 500-600 mm
- Długość okresu wegetacyjnego: 210-220 dni
- Dominujące kierunki wiatru: W, SW

Dolina rzeki Moszczanki i Rakówki posiada szczególnie niekorzystne warunki klimatyczne (termiczne i wysokościowe), w związku z bardzo płytkim wód gruntowych i podmokłościami.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec a najchłodniejszym styczeń. Najwyższe parowanie terenowe występuje latem z maksimum w czerwcu i lipcu ok. 77,0 mm, najmniejsze zimą z minimum w grudniu i styczniu ok, 9,0 mm.

2.1.8. Fauna i flora

W granicach gminy Moszczenica nie występują obszary przyrodnicze objęte prawną ochroną przyrody w postaci parków narodowych, krajobrazowych bądź rezerwatów przyrody. Jedynymi formami

ochrony przyrody (w oparciu o ustawy szczegółowe) są pomniki przyrody, użytki ekologiczne i parki zabytkowe.

Obszar gminy Moszczenica zaliczany jest do najsłabiej zalesionych gmin w powiecie piotrkowskim. Lasy i grunty leśne zajmują tu 1358,9 ha, co stanowi zaledwie 11,90% ogólnej jej powierzchni.

Teren gminy stanowi znaczące ogniwo wojewódzkiego systemu ekologicznego. Wschodnio-południowe granice terenu opracowania leżą w bliskim sąsiedztwie Otuliny Sulejowskiego Parku Krajobrazowego, której fragment zajmuje teren sąsiadującej od wschodu z gminą Moszczenica, gminą Wolbórz. Sulejowski park krajobrazowy został utworzony (rozporządzenie Nr 24/2006 z dn. 03.07.2006 r. w sprawie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego, Dz. U. W.Ł. z 2006 r. Nr 248, poz. 1911) w celu ochrony wartości krajobrazowych, przyrodniczych i historyczno-kulturowych środkowego odcinka Pilicy (pomiędzy Przedborzem a Sulejowem i terenów wokół Zalewu Sulejowskiego). W sąsiedztwie gminy znajduje się również Obszar Chronionego Krajobrazu Pilczańsko-Radomszczański.

Tabela 16 Formy ochrony przyrody w gminie Moszczenica

Forma ochrony przyrody	**Opis**	**Miejscowość**	**Obowiązująca podstawa prawna, miejsce ogłoszenia aktu prawnego**	**Data utworzenia**
Pomnik przyrody	2 lipy drobnolistne	Kiełczówka (teren parku)	Zarządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177	15.12.1987
Pomnik przyrody	5 dębów szypułkowych 6 jesionów wyniosłych 1 klon pospolity 12 lip szerokolistnych	Srock	Rozporządzenie Nr 5/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 3 lipca 1998 r. w sprawie zmiany rozporządzenia dotyczącego uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 12, poz. 134	03.07.1998
Użytek ekologiczny	Bagno	Wola Moszczenicka	Rozporządzenia Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272, poz. 4779	17.12.2001

Użytek ekologiczny	Koryto rzeki Moszczynianki o długości 200 m	Gościmowice Gajkowice	Uchwałą Nr VII/46/2003 Rady gminy Moszczenica z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia Użytku Ekologicznego „Moszczanka”	09.04.2003

Źródło: www.bip.lodz.rdos.gov.pl

W związku z małą ilością form objętych ochroną przyrody na terenie gminy, dużej wartości nabierają mniejsze formy przyrodnicze parki, lasy itp. Choć presja antropogeniczna nie wywarła dotąd istotnego wpływu na te tereny, struktura przyrodnicza terenu opracowania jest częściowo przekształcona przez działalność człowieka.

2.2.Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

ROLNICTWO

Według opracowanej przez IUNG w Puławach w 1994 r. „Waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według gmin” warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej, w tym także jakość gleb w gminie są bardzo korzystne. Potwierdza to ogólny wskaźnik waloryzacji jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, którego wartość dla gminy Moszczenica wynosi 75,9 pkt i sytuuje gminę na pierwszej pozycji w dawnym województwie piotrkowskim. Wartość analogicznego wskaźnika dla województwa to 58,4 pkt, dla Polski 66,6 pkt.

Przyjęta metoda waloryzacji opiera się na założeniu, że o warunkach produkcyjnych danego terenu decydują następujące elementy środowiska przyrodniczego: jakość gleb, klimat i długość okresu wegetacyjnego, rzeźba terenu, warunki wodne, a syntetyczną ocenę wszystkich czterech elementów wyraża „ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej”, stanowiący sumę wartości cech poszczególnych elementów. Kolejnym elementem charakteryzującym rolniczą przestrzeń produkcyjną jest najniższy na obszarze byłego woj. piotrkowskiego, liczący 22,8% udział gleb klasy bonitacyjnej V i VI w areale gruntów ornych gminy. Tak niski udział gleb mało urodzajnych determinuje warunki produkcyjne, stwarzając preferencje dla rozwoju rolnictwa.

Typologia gleb

Gleby na obszarze gminy wykształciły się na podłożu utworów polodowcowych i są uzależnione od składu tych utworów, a ich bonitacja w znacznym stopniu decyduje o rozmiarach i jakości produkcji

rolniczej. Zróżnicowanie lokalnych warunków hydrogeologicznych, klimatycznych i roślinnych wpłynęło na wykształcenie poszczególnych typów i rodzajów gleb.

Największą przydatność rolniczą posiadają gleby brunatne i psudobielicowe, wytworzone z glin słabo spiaszczonych, z pyłów na glinach, częściowo na piaskach.. Są to gleby klasy bonitacyjnej IIIa, IIIb i IVa występujące zwartym kompleksem na bardzo znacznym, dominującym obszarze gminy. Na piaskach strukturalnych i spiaszczonych glinach wykształciły się gleby bielicowe i pseudobielicowe klasy IVb, które występują w niewielkich, rozproszonych kompleksach, głównie w rejonie wsi Sierosław, Pieńki, Kiełczówka i Raciborowice. Pozostałe, peryferyjne tereny gminy zajmują gleby najsłabsze klas V i VI.

W dolinach rzek i obniżeniach występują gleby pochodzenia organicznego - torfowe oraz mułowo-torfowe, czarne ziemie, mady lekkie i bardzo lekkie, stanowiąc trwałe użytki zielone - łąki i pastwiska o bonitacji od klasy III do VI, z dominacją klasy IV.

Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych gminy wynosi: brak gruntów klasy I i II, IIIa - 6,7%, IIIb - 3 l,1%, IVa - 25,5%, IVb – 14,0%, V – 16,4%, VI - 5,8%, VIRz - 0,6%.

Bonitacja trwałych użytków zielonych przedstawia się następująco: brak I i II klasy, III- 5,3%, IV - 50,8%, V- 32,7%, VI- 10,4%, VI Rz - 0,8%.

Kompleksy przydatności rolniczej gleb w % powierzchni gruntów ornych gminy:

kompleks I - pszenny b. dobry - 0,0%
kompleks 2 - pszenny dobry - 3 l ,8%
kompleks 3 - pszenny wadliwy - 0,3%
kompleks 4 - żytni b. dobry - 28, l %
kompleks 5 - żytni dobry - 12,6%
kompleks 6 - żytni słaby - l7,3%
kompleks 7 - żytni b. słaby - 6,6%
kompleks 8 - zbożowo-pastewny mocny - 2,4%
kompleks 9 - zbożowo-pastewny słaby - 0,9%.

Niemal 72,5% gruntów ornych gminy skupionych jest w kompleksach bardzo dobrych i dobrych.

LEŚNICTWO

Lasy zajmują 12,7% ogólnej powierzchni gminy Moszczenica, tj. 1420 ha. Obszar o powierzchni 513 ha stanowią lasy prywatne, natomiast pozostałe, administracyjne tereny leśne należą do Nadleśnictwa Piotrków Trybunalski.

Pozytywnym zjawiskiem jest stopniowy wzrost powierzchni lasów, jednak tempo zalesień jest niskie. Stan zdrowotny lasów również nie jest zadowalający, przeważają monokultury sosny, szczególnie zagrożone oddziaływaniem wielu negatywnych czynników, z których największe znaczenie mają czynniki antropogeniczne. Sukcesywnie prowadzona jest przebudowa drzewostanów w dostosowaniu do warunków siedliskowych, jednak proces ten jest bardzo powolny.

Gminę Moszczenica charakteryzują niskie walory przyrodnicze, a na jej tere nie nie występują obszary prawnie chronione według ustawy o ochronie przyrody.

2.3.Zagrożenia i degradacja środowiska

Podatność obszaru objętego opracowaniem na degradację naturogeniczną ogranicza się do fragmentów stoków i krawędzi użytkowanych jako grunty orne. Na tych terenach wystąpić mogą procesy erozyjno-denudacyjne o charakterze zmywu powierzchniowego. Większy obszar podatny jest na degradację antropogeniczną, uwarunkowaną charakterem litologicznym utworów powierzchniowych. Występujące na znacznej powierzchni gminy piaszczyste, łatwo przepuszczalne osady czwartorzędowe są podatne na infiltrację zanieczyszczeń do gleb, a następnie do wód podziemnych. Zagrożenie to uzależnione jest od intensywności i wielkości napływu zanieczyszczeń atmosferycznych, a także różnorodnych zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i bytowego. Potencjalne zagrożenie stanowić mogą: składowisko odpadów komunalnych w rejonie Moszczenicy, składowiska paliw stałych i płynnych oraz wylewiska odpadów rolniczych.

Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego tego obszaru wpływ ma lokalna emisja pyłów i gazów z indywidualnych palenisk domowych, małych kotłowni, zakładów produkcyjno-usługowych. Źródłem emisji spalin i uciążliwego hałasu są też środki transportu. W wyniku tych emisji nastąpiło niewielkie, silnie występujące pogorszenie stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego. W celu poprawy stanu powietrza należy ograniczyć tzw. „niską emisję", której źródłem są indywidualne gospodarstwa domowe oraz pojazdy samochodowe, wprowadzając w miejsce węgla paliwa „czyste" (gaz ziemny, olej opałowy).

Degradacja wód powierzchniowych przejawia się w postaci niekontrolowanych, ,,dzikich" zrzutów ścieków z terenów zabudowanych, trafiających do gruntu, rowów melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków.

W zakresie ochrony wód należy przeprowadzić następujące działania:

- inwentaryzacja i likwidacja „dzikich" punktów zrzutu ścieków,
- budowa sieci kanalizacyjnych zakończonych wysokosprawnymi oczyszczalniami ścieków, koniecznie z systemami redukcji związków azotu i fosforu,

- popularyzacja małych, przydomowych oczyszczalni na terenach o zabudowie rozproszonej.

3. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

W granicach gminy Moszczenica znajdują się obiekty tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody i ochronie wód.

3.1. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Tereny w granicach gminy Moszczenica (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2009 r., Dz. U Nr 151, poz. 1220 z późniejszymi zmianami) to:

- fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki;
- 2 pomniki przyrody;
- 2 użytki ekologiczne.

Tabela 17 Formy ochrony przyrody w gminie Moszczenica

Forma ochrony przyrody	Opis	Miejscowość	Obowiązująca podstawa prawna, miejsce ogłoszenia aktu prawnego	Data utworzenia
Pomnik przyrody	2 lipy drobnolistne	Kiełczówka (teren parku)	Zarządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177	15.12.1987
Pomnik przyrody	5 dębów szypułkowych 6 jesionów wyniosłych 1 klon pospolity 12 lip szerokolistnych	Srock	Rozporządzenie Nr 5/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 3 lipca 1998 r. w sprawie zmiany rozporządzenia dotyczącego uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 12, poz. 134	03.07.1998
Użytek ekologiczny	Bagno	Wola Moszczenicka	Rozporządzenia Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne Dz. Urz. Woj.	17.12.2001

			Łódzkiego Nr 272, poz. 4779	
Użytek ekologiczny	Koryto rzeki Moszczynianki o długości 200 m	Gościmowice Gajkowice	Uchwałą Nr VII/46/2003 Rady gminy Moszczenica z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia Użytku Ekologicznego „Moszczanka”	09.04.2003

Źródło: www.bip.lodz.rdos.gov.pl

OChK Doliny Wolbórki zajmuje powierzchnię 2 272 ha i położony jest na terenie gmin Będków, Moszczenica i Wolbórz. Został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 41/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 21 sierpnia 2007 r. OChK i obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

3.2.Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie wód

Obszary ochrony wód podziemnych

Wokół ujęć wód podziemnych służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych istnieje określony ustawą Prawo wodne, obowiązek ustanawiania stref ochronnych. Składają się one z terenów ochrony bezpośredniej (przy studniach wierconych – od 8 do 10 m licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody), oraz terenów ochrony pośredniej. Na terenach ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenach ochrony pośredniej mogą być zabronione pewne czynności i roboty, powodujące zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub ograniczenie wydajności ujęcia. W przypadkach uzasadnionych warunkami hydrogeologicznymi można odstąpić od wyznaczania terenów ochrony pośredniej.

Wszystkie ujęcia wody, które dostarczają wodę pitną do wodociągów gminnych mają wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej ujęcia zamykającą się w granicach działki.

Na terenie gminy znajduje się 7 ujęć wody, przedstawionych w tabeli poniżej

Tabela 18 Wykaz ujęć wody w gminie Moszczenica

Lp.	Miejscowość/właściciel	Ilość studni	Wydajność Qmaxh [m3/h]	Wydajność Qmaxd [m3/d]
1	Moszczenica/UG Moszczenica	2	80	1500
2	Jarosty/UG Moszczenica	1	60	1000
3	Jarosty/Centrum Logistyczne IKEA	2	300	4728
4	Rękoraj/UG Moszczenica	2	24	246
5	Baby	1	40	350
6	Srock		81	937

Źródło Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moszczenica na lata 2010 – 2013

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. *(Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, z późniejszymi zmianami, w tym zmianą z dnia 18 marca 2010 r. – Dz.U. 2010 nr 75 poz. 474)* - to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu

na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej cześć lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne - zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

4.1.Rys historyczny gminy Moszczenica

Historia wsi Moszczenica zaczyna się w roku 1392, kiedy to biskup włocławski Jan otrzymał „termin" do złożenia przysięgi dotyczącej tutejszych dóbr. Przez następne wieki Moszczenica pozostawała wsią szlachecką, będąc kolejno własnością Pokrzywickich, Kossowskich, Lubiatowskich i Małachowskich. Pokrzywiccy pochodzili z ziemi łęczyckiej - zapis z 1434 roku wymienia Mikołaja z Moszczenicy. Kossowscy wywodzili się ze szlachty pomorskiej - część Moszczenicy otrzymali po poprzednich właścicielach, którzy nie stawili się na zapowiedzianą wyprawę wojenną. Gdy dobra Moszczenickie stały się własnością Małachowskich, marszałek izby poselskiej, Stanisław Małachowski, ufundował w Moszczenicy w roku 1769 murowany kościół pod wezwaniem Podwyższenia św. Krzyża. Wystrój kościoła urządzony jest w stylu późnego baroku, z rzeźbami wokół ołtarza pochodzącymi z XVII-XVIII stulecia. We wnętrzu znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, przypominający sławne malowidło z kościoła w Piekarach Śląskich. Na miejscu tym stał uprzednio drewniany kościółek, którego powstanie datuje się na wiek XV.

Pod koniec XIX stulecia Moszczenica uległa dużym przeobrażeniom związanym z uprzemysłowieniem regionu. W 1898 roku wybudowano tutaj przędzalnię bawełny i tkalnię mechaniczną. Fabryka wyrosła z połączonych fortun pabianickich rodów Kruschów i Enderów, których przodkowie przybyli do Polski w pierwszej połowie XIX stulecia. Brunon Feliks Krusche, odznaczony za działalność społeczną Złotym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, doprowadził w 1930 roku do połączenia Moszczenickiej Manufaktury z Towarzystwem Akcyjnym Pabianickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „PAMOTEX" w Pabianicach.

Położenie gminy, jej sąsiedztwo, powiązania zewnętrzne i uwarunkowania społeczno-gospodarcze określają miejsce gminy w układzie gospodarczym i przestrzennym powiatu, województwa, państwa.

4.2.Zasoby dziedzictwa kulturowego

Jako wartości kulturowe mające wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej gminy Moszczenica uznano:

- układy przestrzenne historycznych wsi,
- obiekty architektury wpisane do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej,
- obiekty przemysłowe tzw. zabytki techniki,
- cmentarze,
- stanowiska archeologiczne.

Tabela 19 Architektura – obiekty w ewidencji konserwatorskiej

	Miejscowość	Ulica/nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data
	1	2	3	4	5	6
1.	Baby	-	układ przestrzenny	ulicówka		1399r
2.	Baby	175	chałupa	motorowy		pocz. XX w.
3.	Baby	43	chałupa			ok. 1910 r.
4.	Baby	79	wieża ciśnień	PKP		1873-1895 |
5.	Białkowice	-	młyn	wodny, przebudowany		kon. XIX w.
6.	Brzoza	-	układ przestrzenny	folwark		1399 r.
7.	Gajkowice	-	młyn	wodny		l. 30-te XX w.
8.	Gościmowice Drugie	las	cmentarz ewangelicki			ok.1900 r.
9.	Jar osty	-	cmentarz ewangelicki			przed 1920 r.
10.	Kiełczówka	44	zespół dworski		dworsko-parkowy	XIX w.
11.	Kiełczówka	58	cmentarz wojenny			1914-1915 r.
12.	Kiełczówka	95	młyn	motorowy		ok. 1920 r.
13.	Moszczenica	-	młyn	elektryczny		1900 r.
14.	Moszczenica	-	układ przestrzenny	złożony układ przestrzenny		1392 r.
15.	Moszczenica	Cmentarna 06	cmentarz rzym. - kat.	przykościelny, nieczynny	kościoła p.w. Podwyższenia św. Krzyża	XVII w.

16.	Moszczenica	Cmentarna 06	plebania		kościoła p.w. Podwyższenia św. Krzyża	1908 r.
17.	Moszczenica	Cmentarna 06	zespół kościelny		kościoła p.w. Podwyższenia św. Krzyża	XVI-XX w.
18.	Moszczenica	Dworcowa	zespół domów pracowniczych		domów pracowniczych	1899-1900r.
19.	Moszczenica	Dworcowa 03	dom pracowniczy		domów pracowniczych	ok. 1900
20.	Moszczenica	Dworcowa 05	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1900 r.
21.	Moszczenica	Dworcowa 07	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1900 r.
22.	Moszczenica	Dworcowa 10	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1899 r.
23.	Moszczenica	Dworcowa 12	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1900 r.
24.	Moszczenica	Dworcowa 14	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1900 r.
25.	Moszczenica	Dworcowa 18	dom pracowniczy		domów pracowniczych	1900 r.
26.	Moszczenica	piotrkowska 15	dom kasjera		dworsko-parkowy	X1X/XX w.
27.	Moszczenica	Piotrkowska 15	obory		dworsko-parkowy	XIX/XX w.
28.	Moszczenica	Piotrkowska 15	rządcówka		dworsko-parkowy	X1XJXX w.
29.	Moszczenica	Piotrkowska 15	spichlerz		dworsko-parkowy	KIX/XX w.
30.	Baby	79	wieża ciśnień		dworsko-parkowy	XIX/XX w.
31.	Moszczenica	Poduchowna	cmentarz rzym.-kat.			2 poł. XIX w.
32.	Moszczenica - Poduchowna	-	cegielnia			pocz. XX w.
33.	Raciborowice	-	dwór		dworsko-parkowy	poł.XIX w.
34.	Raciborowice	-	układ przestrzenny	folwark		1391 r.
35.	Raciborowice	-	zespół dworski		dworsko-parkowy	XIX w.
36.	Ręko raj	-	układ przestrzenny	rzędówka		1393 r.
37.	Srock	-	cmentarz rzym.-kat.	z I i II wojny		2 poł. XIX w.
38.	Srock	-	układ przestrzenny	miejski układ przestrzenny		
39.	Srock	-	wiatrak			XIX w.
40.	Srock	Rynek 01	cmentarz rzym.-kat.	przykościelny	kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	XVI w.
41.	Srock	Rynek 01	plebania		kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	1913 r.
42.	Srock	Rynek 01	wikarówka		kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	1910 r.
43.	Srock	Rynek 01	zespół kościelny		kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	XVII-XX w.

Tabela 20 Architektura – obiekty w rejestrze zabytków

Miejscowość	Ulica/nr	Nazwa	Określenie	Zespół	Data
1	2	3	4	5	6
Kiełczówka	44	park	dworski	dworsko-parkowy	XIX w.
Moszczenica	Cmentarna 06	dzwonnica	-	kościoła p.w. Podwyższenia św. Krzyża	XVIII/XIX
Moszczenica	Cmentarna 06	kościół par.rz-kat.	p.w. Podwyższenia św. Krzyża	kościoła p.w. Podwyższenia św. Krzyża	1769-1975 r.
Moszczenica	Cmentarna 02	gorzelnia	ob. dom	-	1 poł. XIX w.
Moszczenica	Piotrkowska 15	park	dworski	dworsko-parkowy	XIX w.
Moszczenica	Piotrkowska 15	dwór	-	dworsko-parkowy	1877 r.
Raciborowice	-	park	dworski	dworsko-parkowy	XIX w.
Rękoraj	-	park	dworski	-	XIX w.
Srock	Rynek 01	kościół par. rzym.-kat.	p.w. św. Benedykta i Anny	kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	1900 - 1909 r.
Srock	Rynek 01	kaplica rz.kat.	p.w. św. Mikołaja	kościoła p.w. św. Benedykta i Anny	1627 r.

Na styku ochrony wartości kulturowych i współczesnych potrzeb zagospodarowania przestrzennego gminy nie występują zbyt duże napięcia. Najistotniejsze jest właściwe wkomponowywanie obiektów współczesnych w krajobraz kulturowy w sąsiedztwie zespołów rezydencjalnych i ochrona walorów przyrody poprzez ochronę przed nadmiernym rozdrobnieniem w budownictwa na terenach rolnych.

Uwarunkowania polityki przestrzennej gminy wynikające z diagnozy wartości kulturowych.

Tabela 21 Historyczne zespoły wiejskie

Nazwa wsi i okres jej powstania	Forma rozplanowania	Forma i zakres ochrony
Baby – przed 1399 rokiem	ulicówka	Ochrona układu rozplanowania; Ochrona zabudowy
Moszczenica – 1392 r.	układ złożony	Ochrona układu rozplanowania Ochrona zabudowy Konserwacja zabudowy
Raciborowice – 1391 r.	folwark	Ochrona układu rozplanowania Konserwacja zabudowy

Rękoraj – 1393 r.	rzędówka	Ochrona układu rozplanowania Konserwacja zabudowy
Srock	rynek z ulicami wylotowymi	Ochrona układu rozplanowania

Do historycznych obiektów sakralnych zalicza się – kościoły, kaplice i cmentarze, w tym miejsca pamięci oraz kapliczki, głównie przydrożne.

Objęte są ochroną konserwatorską wraz z obiektami towarzyszącymi w ich otoczeniu, typu plebania, organistówka itp., ze względu na swoje wartości zabytkowe i kulturowe, a także z uwagi na walory urbanistyczne i krajobrazowe. Ochronie podlega także zieleń towarzysząca zabudowie, wzajemne relacje funkcjonalno-przestrzenne, sposób zagospodarowania terenu, ukształtowane na kanwie określonych warunków przyrodniczych. Cmentarze podlegają ochronie dodatkowo jako miejsca pochówku i kultu religijnego oraz miejsca pamięci i pomniki historii - z mocy ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Tabela 22 Obiekty sakralne

Wieś	Obiekt	Okres powstania
Moszczenica	kościół parafialny	XIX w.
Srock	kościół p.w. św. Benedykta i Anny	pocz. XX w.

Cmentarze

- Kiełczówka - cmentarz wojenny z I wojny światowej,
- Moszczenica - cmentarz rzymsko-katolicki, ul. Poduchowna,
- Moszczenica - cmentarz rzymsko-katolicki /przykościelny/, ul. Cmentarna,
- Srock - cmentarz rzymsko-katolicki,
- Jarosty - cmentarz ewangelicki,
- Baby - cmentarz rzymsko-katolicki

Tabela 23 Zespoły rezydencjonalne

Wieś	Obiekt	Okres powstania
Moszczenica	dwór	XIX w.
	park	XIX w.
	zabudowania folwarku	XIX w
Rękoraj	park	XIX w.
Raciborowice	park	XIX w.
Kiełczówka	park	XIX w.

Obiekty techniki i kultury materialnej, znajdujące się na terenie gminy Kęsowo, będące przejawem działalności gospodarczej, prowadzonej w okresach historycznych zlokalizowane są przede wszystkim w obrębie zespołów podworskich, a także poza obszarami dworskimi.

Tabela 24 Zabytki techniki

Wieś	Obiekt	Okres powstania
Baby	młyn motorowy	pocz. XX w.
Baby	wieża ciśnień	I 873-1 895 rok
Białkowice	młyn wodny	kon. XIX w.
Gajkowice	młyn wodny	1928 rok
Gajkowice	młyn wodny	1927 rok
Jarosty	przędzalnia	I 885 rok
Kiełczówka	młyn	przed 1892 rokiem
Moszczenica	młyn wodny	1935 rok
Moszczenica	fabryka włókiennicza	1900 rok
Moszczenica	cegielnia	I 898 rok
Moszczenica	gorzelnia	I poł. XIX w.
Moszczenica	wieża ciśnień	X1X/XX w.
Srock	wiatrak	XIX w.

Stanowiska archeologiczne:

Wszystkie zewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegają ochronie konserwatorskiej. Wśród nich znajduje się wpisane do rejestru zabytków średniowieczne grodzisko położone we wsi Rękoraj. Na wskazanych obszarach należy liczyć się z ograniczeniem inwestycji mogących mieć wpływ na naruszenie struktury podziemnych warstw kulturowych. Poniżej przedstawiony został spis, mapki ewidencyjne i lokalizacja najważniejszych stanowisk archeologicznych. W stosunku do ww. istnieje obowiązek uzyskiwania każdorazowo opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o możliwościach i warunkach prowadzenia inwestycji wymagających prac ziemnych.

Tabela 25 Stanowiska archeologiczne

L.P.	Nr obsz. AZP	Nr st/ ob.	Miejscowość	Nr st/ mie	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia	Materiały masowe	Materiały wydzielone
1.	71-53	1	SROCK	1	?	KAK	?	IK*	
2.	71-53	2	SROCK	2	OSADA		WCZ.ŚRW.*	130C,11PO,1Z,ZU	
3.	71-53	3	PODOLIN	1	OSADA		WCZESNE ŚRW.	C	
4.	71-53	18	PODOLIN	5	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	6C	
5.	71-53	19	PODOLIN	4	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	3C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	4C	
6.	71-53	20	PODOLIN	3	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	6C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C	
7.	71-53	21	PODOLIN	2	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	3C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C	
8.	71-53	22	PODOLIN	6	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	5C	
9.	71-53	23	SROCK	11	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	4C	
10.	71-53	24	PODOLIN	7	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	9C	
11.	71-53	25	PODOLIN	10	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	9C	
12.	71-53	26	PODOLIN	9	OSADA		PÓŹ.ŚRW-O.NŻ	11C	
13.	71-53	27	PODOLIN	8	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	4C	
14.	71-53	28	GOŚCIMOWICE	6	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C	
15.	71-53	29	GOŚCIMOWICE	7	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	4C	
16.	71-53	30	GOŚCIMOWICE	8	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	4C	
17.	71-53	31	SROCK	10	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	3C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	4C	
18.	71-53	32	SROCK	9	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	8C	
					ŚLAD OS.	—	OKR.NOWOŻ.*	3C	
19.	71-53	33	SROCK	8	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	6C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	7C	
20.	71-53	34	GOŚCIMOWICE	10	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	8C	
21.	71-53	35	GOŚCIMOWICE	9	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	2C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	3C	
22.	71-53	36	SROCK	7	?	PRADZIEJ.	EP.KAMIENIA	1K*	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	2C	
23.	71-53	37	RĘKORAJ	12	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	3C	
24.	71-53	38	SROCK	6	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	5C	
25.	71-53	39	SROCK	5	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	4C	
26.	71-53	40	SROCK	4	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	7C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	12C	
27.	71-53	41	DĄBRÓWKA	3	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	3C	
28.	71-53	42	DĄBRÓWKA	1	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	7C	
29.	71-53	54	SROCK	3	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C	
30.	71-53	55	SROCK-KOLONIA	3	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C	
31.	71-53	62	SROCK-KOLONIA	2	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	8C	
32.	71-53	63	SROCK-KOLONIA	1	ŚLAD OS.	ŁUŻYCKA	EB-HA	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	2C	
33.	72-53	6	RĘKORAJ	2	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	2C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.	7C	
34.	72-53	7	RĘKORAJ	3	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW?	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	6C	
35.	72-53	8	RĘKORAJ	4	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	2C	

L.P.	Nr obsz. AZP	Nr st/ ob.	Miejscowość	Nr st/ mie	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia	Materiały masowe	Materiały wydzielone
36.	72-53	9	RĘKORAJ	5	ŚLAD OS.		WCZESNE ŚRW.	2C	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	1C	
37.	72-53	10	RĘKORAJ	6	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	3C	
38.	72-53	11	RĘKORAJ	7	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	6C	
39.	72-53	12	RĘKORAJ	8	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	2C	
40.	72-53	13	RĘKORAJ	9	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	2C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	2C	
41.	72-53	14	RĘKORAJ	10	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	4C	
42.	72-53	15	RĘKORAJ	11	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	3C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOZ.	3C	
43.	72-53	16	SIEROSŁAW	1	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	4C	
44.	72-53	17	SIEROSŁAW	2	ŚLAD OS.		111 WCZ.ŚRW.	2C	
45.	72-53	23	KARLIN	1	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	3C	
46.	72-54	1	RĘKORAJ	13					
47.	72-54	2	RĘKORAJ	14					
48.	72-54	3	GAJKOWICE	1					
49.	72-54	4	MOSZCZENICA	3	OSADA	ŁUŻYCKA?	EP.BRĄZU	16C,1K,PO	
50.	72-54	8	MOSZCZENICA	1	OSADA	TRZ.	11 EB	9C	
51.	72-54	9	MOSZCZENICA	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
52.	72-54	10	GAJKOWICE	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	NEOLIT-WEB	1K	
53.	72-54	11	GAJKOWICE	3	ŚLAD OS.		OKR.NOWOZ.*	6C	
54.	72-54	12	GAJKOWICE	4	OSADA		WCZ.ŚRW.*	6C	
55.	72-54	13	GAJKOWICE	5	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
56.	72-54	14	GAJKOWICE	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
57.	72-54	15	KOSÓW	1	OSADA		PÓŹ.ŚRW-O.NZ	8C	
58.	72-54	16	KOSÓW	2	OSADA?		WCZ.ŚRW.*	7C	
59.	72-54	17	GAJKOWICE	7	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
60.	72-54	18	RĘKORAJ	15	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
61.	72-54	19	GAJKOWICE	8	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
					ŚLAD OS.		WCZ.ŚRW.*	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOZ.*	2C	
62.	72-54	20	POWĘZINY	1	OSADA	KCS?	NEOLIT-WEB?	3K,4C	
					OSADA		PÓŹN ŚRW.*	8C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOZ.*	5C	
63.	72-54	21	MOSZCZENICA PODUCHOWNA	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	?	2K,1C	
64.	72-54	22	MOSZCZENICA	5	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	3K	
					OSADA		PÓŹN ŚRW.*	17C	
					OSADA		OKR.NOWOZ.*	14C	
65.	72-54	23	MOSZCZENICA	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
66.	72-54	24	BIAŁKOWICE	1	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW?	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOZ.*	8C	
67.	72-54	25	BIAŁKOWICE	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EP.BRĄZU?	1C,2K	
					OSADA		OKR.NOWOZ.*	14C	
68.	72-54	26	BIAŁKOWICE	3	OSADA		PÓŹN ŚRW.	11C	
69.	72-54	27	BIAŁKOWICE	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	3C	
					OSADA		OKR.NOWOZ.*	8C	

L.P.	Nr obsz. AZP	Nr st/ ob.	Miejscowość	Nr st/ mie	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia	Materiały masowe	Materiały wydzielone
70.	72-54	28	BIAŁKOWICE	5	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	1C,PO	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	9C	
71.	72-54	32	MOSZCZENICKA WOLA	1	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	40C	
72.	72-54	33	MOSZCZENICKA WOLA	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	NEOLIT-WEB	3K*	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	2C	
73.	72-54	34	GAZOMIA STARA	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
74.	72-54	35	GAZOMIA STARA	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	12C	
75.	72-54	36	GAZOMIA STARA	3	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	27C,1PO	
76.	72-54	37	GAZOMIA STARA	4	OSADA	PRADZIEJ.	WCZ.EP.BRĄZU	12K,2C	
					ŚLAD OS.		WCZ.ŚRW.*	4C	
					ŚLAD OS.		PÓŹ.ŚRW-O.NZ	3C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	6C	
77.	72-54	38	GAZOMIA STARA	5	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	12C	
					ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
78.	72-54	42	GAZOMIA STARA	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	4K	
					ŚLAD OS.		PÓŹ.ŚRW-O.NZ	3C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	16C	
79.	72-54	43	GAZOMIA STARA	7	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	8C	
80.	72-54	44	GAZOMIA STARA	8	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C	
81.	72-54	45	KOSÓW	3	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
82.	72-54	46	GAZOMIA STARA	9	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	2C	
					OSADA?	-	OKR.NOWOŻ.*	15C	
83.	72-54	47	GAZOMIA STARA	10	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	16C	
84.	72-54	48	GAZOMIA STARA	11	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
85.	72-54	49	GAZOMIA NOWA	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K	
86.	72-54	50	GAZOMIA NOWA	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	WEB?	1K,1C	
87.	72-54	51	GAZOMIA STARA	12	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EP.BRĄZU	3K,1C,1PO	
88.	72-54	54	GAZOMIA NOWA	3	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
89.	72-54	55	GAZOMIA NOWA	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C	
90.	72-54	56	GAZOMIA NOWA	5	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	11C	
91.	72-54	57	GAZOMIA NOWA	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	3K	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	10C	
92.	72-54	59	GAZOMIA NOWA	7	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EP.KAMIENIA	3K*	
93.	72-54	60	GAZOMIA NOWA	8	OSADA	TRZ.	EP.BRĄZU	9C,3K	
94.	72-54	61	GAZOMIA NOWA	9	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K*	
95.	72-54	62	GAZOMIA NOWA	10	OSADA	PRADZIEJ.	WCZ.EP.BRĄZU	7C,4K*	
96.	72-54	63	GAZOMIA NOWA	11	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU	3C,4K*	
97.	72-54	64	GAZOMIA NOWA	12	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K	
98.	72-54	65	GAZOMIA NOWA	13	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	WCZ.EP.BRĄZU	3C,2K	
99.	72-54	66	MOSZCZENICKA WOLA	3	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
100.	72-54	67	MOSZCZENICKA WOLA	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*	
101.	72-54	68	MOSZCZENICKA WOLA	5	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	WCZ.EP.BRĄZU	1C,1K*	
102.	72-54	69	KOSÓW	4	OSADA	KPL	NEOLIT	3C,19K	

102.	72-54	69	KOSÓW	4	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	14C
103.	72-54	70	KOSÓW	5	OSADA	KPL	NEOLIT	6C,3K
104.	72-54	71	KOSÓW	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ?	?	2C
105.	72-54	72	KOSÓW	7	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K
106.	72-54	73	MOSZCZENICA	7	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K
107.	72-54	80	JAROSTY DUŻE	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K*
108.	72-54	81	BIAŁKOWICE	6	ŚLAD OS.	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU	1C
109.	72-54	82	MOSZCZENICA	8	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C
110.	72-54	83	MOSZCZENICA	9	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K
					ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	?	1C
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C
111.	72-54	84	MOSZCZENICA PODUCHOWNA	10	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	1K
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C
112.	72-54	85	BIAŁKOWICE	7	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	2C
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	8C
113.	72-54	86	MOSZCZENICA	11	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	6C
114.	72-54	87	MOSZCZENICA	12	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	3K*
115.	72-54	88	GAJKOWICE	9	ŚLAD OS.	PRADZIEJ?	?	1C
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	8C
116.	72-54	89	GAJKOWICE	10	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	3K*
					OSADA	-	WCZ.ŚRW.*	12C
117.	72-54	90	GAZOMIA NOWA GAZOMKA	14	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	14C
118.	72-54	94	POMYKÓW	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK-WEB	2K*
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	8C
119.	73-54	3	RAKÓW KOLONIA	1	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU	C
120.	73-54	8	RAKÓW	1	OSADA	PRZEWORSKA	OWR	4C
121.	73-54	9	RAKÓW DUŻY	1	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	6C 1SZ*
122.	71-54	1	RĘKORAJ	1	GRODZ.		WCZ.ŚRW.*	C
123.	71-54	2	GOŚCIMOWICE II	2	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	5C
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	12C
124.	71-54	3	GOŚCIMOWICE II	3				
125.	71-54	4	PODOLIN	11	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K
					ŚLAD OS.	ŁUŻYCKA?	EP.BRĄZU	1C
					ŚLAD OS.		WCZESNE ŚRW.	1C
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	2C
126.	71-54	5	GOŚCIMOWICE II	4				
127.	71-54	6	GOŚCIMOWICE	11	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	5C
128.	71-54	7	GOŚCIMOWICE	12	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	11C
129.	71-54	8	GOŚCIMOWICE	13	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	14C
130.	71-54	9	RĘKORAJ	16	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	12C
131.	71-54	10	GOŚCIMOWICE	14	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*
132.	71-54	11	GOŚCIMOWICE II	3	ŚLAD OS.		PÓŹ.ŚRW-O.NŻ	4C
133.	71-54	12	GOŚCIMOWICE II	6	ŚLAD OS.	KPL?	NEOLIT	1K,1C
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	8C

L.P.	Nr obsz. AZP	Nr st/ ob.	Miejscowość	Nr st/ mie	Funkcja stanowiska	Kultura	Chronologia	Materiały masowe	Materiały wydzielone
134.	71-54	13	GOŚCIMOWICE II	7	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT	2K*	
					ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	6C	
135.	71-54	14	GOŚCIMOWICE II	8	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	2K	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	5C	
136.	71-54	15	GOŚCIMOWICE II	9	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	12C	
137.	71-54	16	GOŚCIMOWICE II	10	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	14C	
138.	71-54	17	GOŚCIMOWICE II	11	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*	
139.	71-54	18	RĘKORAJ	17	OSADA		WCZ.ŚRW.*	30C,2JAMY	
140.	71-54	19	BABY	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	NEOLIT/WEB	3K*	
141.	71-54	20	BABY	2	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	WCZ.EP.BRĄZU	2C	
142.	71-54	34	RACIBORowice	1	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	14C	
143.	71-54	35	RACIBORowice	2	ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C	
144.	71-54	40	MOSZCZENICA	13	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	2C	1PO
					ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*	
145.	71-54	41	PONYKÓW	2	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	10C	
146.	71-54	45	KIEŁCZÓWKA	1	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	19C	
147.	71-54	46	RACIBORowice	3	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	2K	
148.	71-54	47	RACIBORowice	4	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	6C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	19C	
149.	71-54	48	RACIBORowice	5	ŚLAD OS.	–	PÓŹN ŚRW?	1C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	18C	
150.	71-54	52	RACIBORowice	6	ŚLAD OS.		WCZESNE ŚRW.	2C	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	8C	1PO
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	17C	
151.	71-54	54	RACIBORowice	7	ŚLAD OS.	ŁUŻYCKA?	EP.BRĄZU?	3C	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	8C	1ZU
152.	71-54	55	RACIBORowice	8	ŚLAD OS.		WCZESNE ŚRW.	4C	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	3C	
153.	71-54	56	RACIBORowice	9	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EP.BRĄZU	3K*,3C	
					OSADA		WCZ-PÓŹ.ŚRW*	19C,1ZU	
154.	71-54	57	RACIBORowice	10	OSADA		PÓŹN ŚRW.	19C	
155.	71-54	58	RACIBORowice	11	ŚLAD OS.	ŁUŻYCKA?	EP.BRĄZU	4C	
156.	71-54	63	RACIBORowice	12	OSADA		OKR.NOWOŻ.*	23C	
157.	71-54	64	RACIBORowice	13	ŚLAD OS.		PÓŹ.ŚRW-O.NZ	5C	2PO
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	40C	
158.	71-54	65	KIEŁCZÓWKA	2	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C	
159.	71-54	66	KIEŁCZÓWKA	3	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	14C	
160.	71-54	67	KIEŁCZÓWKA	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	18C	
161.	71-54	68	BABY	3	OSADA		WCZ.ŚRW.*	35C	
162.	71-54	69	KIEŁCZÓWKA	5	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	2K*	
					ŚLAD OS.		WCZ-PÓŹ.ŚRW.	5C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	39C	
163.	71-54	70	KIEŁCZÓWKA	6	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EP.KAMIENIA	2K*	

164.	71-54	71	KIEŁCZÓWKA	7	ŚLAD OS.		WCZESNE ŚRW.	8C	
165.	71-54	78	PODOLIN	11	OSADA		PÓŹN ŚRW.*	30C	1PO
166.	71-54	82	GOŚCIMOWICE II	12	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/WEB	1K*	
					ŚLAD OS.		WCZ.ŚRW.*	3C	
167.	71-54	83	BABY	4	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K*	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	16C	2PO
168.	71-54	84	GOŚCIMOWICE II	13	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	1K	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.*	9C	
169.	71-54	85	GOŚCIMOWICE II	14	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/WEB?	1K*	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.*	23C	
170.	71-54	86	PODOLIN	13	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	EK/EB	2K*	
					ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.	6C	
171.	71-54	87	PODOLIN	14	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	4C	
172.	71-54	88	PODOLIN	15	ŚLAD OS.		PÓŹN ŚRW.*	7C	1M
173.	71-54	89	PODOLIN	16	ŚLAD OS.	PRADZIEJ.	PÓŹ.PAL/MEZ.	1K*	
174.	73-54	14	MICHAŁÓW	1	OSADA		WCZESNE ŚRW.	29C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	1C	
175.	73-54	15	MICHAŁÓW	2	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	2C	
176.	73-54	16	MICHAŁÓW	3	ŚLAD OS.	TRZ.	WEB	1C	
					ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	1C	
177.	73-54	17	RAKÓW	2	ŚLAD OS.		PÓŹ.ŚRW-O.NZ	2C	
					OSADA		OKR.NOWOŻ.	9C	
178.	73-54	18	RAKÓW KOLONIA	2	OSADA		OKR.NOWOŻ.	12C,1FR.CEGŁY	
179.	73-54	19	RAKÓW KOLONIA	3	ŚLAD OS.		OKR.NOWOŻ.	3C	
180.	73-54	20	RAKÓW KOLONIA	4	OSADA		OKR.NOWOŻ.	8C	

== KONIEC WYDRUKU ==

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, delegatura w Piotrkowie Trybunalskim.

4.3.Zagrożenia dla środowiska kulturowego

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia obiektów zabytkowych może doprowadzić szereg przyczyn, pochodzenia wewnętrznego, zewnętrznego i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej,
- brak użytkownika,
- wadliwa gospodarka (np. w przypadku parków dworskich niewłaściwe lokalizowanie i zakładanie boisk sportowych, parkingów, ujęć głębinowych wody itp.,
- nadmierna intensywność użytkowania,
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane, np. polegające na zmianie wyglądu elewacji budynków – poprzez zmianę kształtu otworów okiennych i drzwiowych, wprowadzenie termoizolacji z jednoczesnym zniszczeniem oryginalnego detalu architektonicznego),
- niewłaściwa eksploatacja (np. użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu),
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb,

- niewłaściwa klasyfikacja geodezyjna gruntów parkowych, np. oznaczonych użytkiem Ls – lasy, lub B – zabudowa.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Do najważniejszych należą:

- działalność gospodarcza,
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.,
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód i zachwianie gospodarki wodnej.

Do przyczyn ogólnych, które powodują uszkodzenie klub zniszczenie obiektów zabytkowych należą:

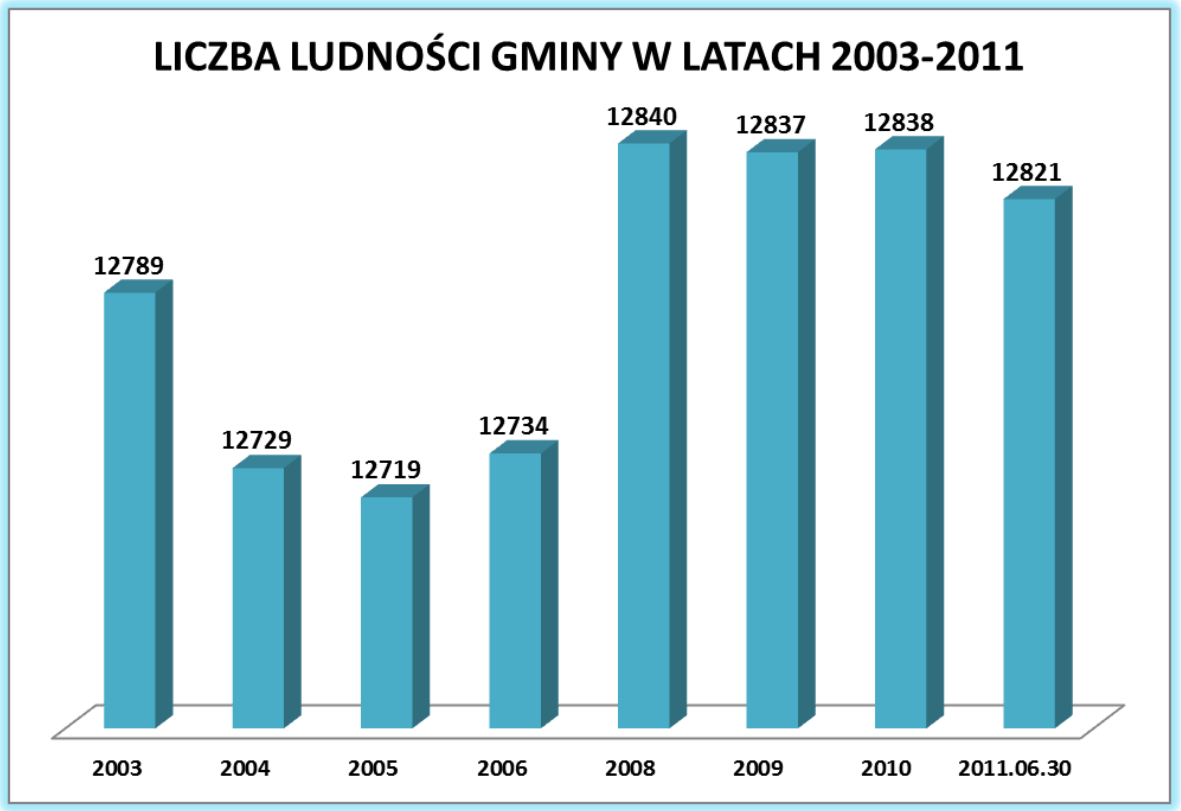
- działanie czasu,
- klęski losowe, jaki np. wichury trąby powietrzne, powodzie itp.,
- zmiany kierunków artystycznych,
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwie dla zabytku itd.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

5.1.Potencjał demograficzny

Gmina Moszczenica liczy 12 821 mieszkańców (wg stanu na dzień 30.06.2011 r.) i jest to stan liczebny mieszkańców klasyfikujący gminę do najsilniej zaludnionych gmin województwa łódzkiego (powyżej 12 tys. mieszkańców), a należą do nich: Moszczenica, Błaszki, Opoczno, Rozprza, Andrespol, Zgierz, Wola Krzysztoporska, Zduńska Wola i Tomaszów Mazowiecki.

Zmianę liczby ludności w gminie Moszczenica obrazuje wykres poniżej:

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Moszczenica.

Największą liczbę ludności odnotowano w 2008 r. – 12 840 mieszkańców. W kolejnych przedziałach czasowych występowały wahania w liczbie ludności, od 12 719 w roku 2005 do 12 838 osób w roku 2010. Natomiast w 2011 roku odnotowano spadek liczby mieszkańców gminy.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 115 osób/km^2. Dla powiatu piotrkowskiego, woj. łódzkiego oraz kraju wskaźniki te wynoszą odpowiednio: 6, 140 i 122 osoby/km^2.

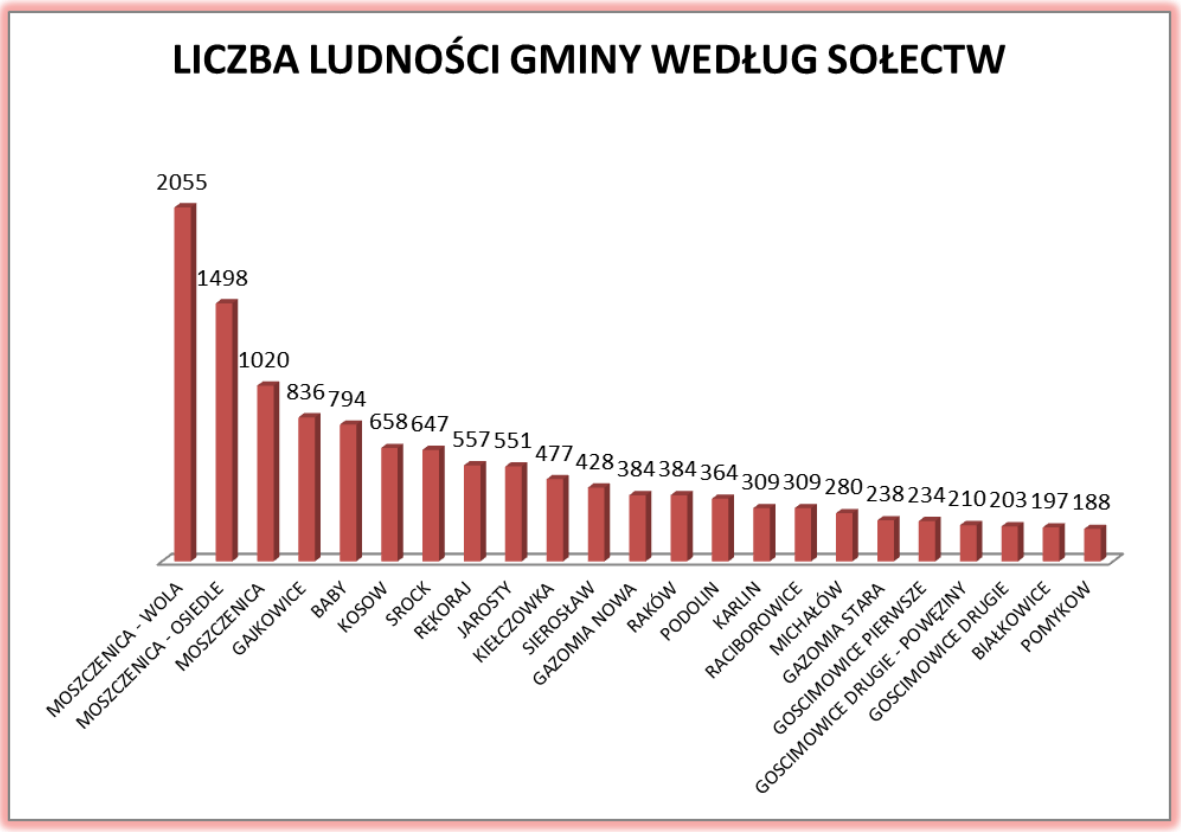
Ilość osób zameldowanych na pobyt stały w poszczególnych sołectwach gminy Moszczenica wg stanu na dzień 30.06.2011 r. przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 26 Liczba mieszkańców gminy Moszczenica wg sołectw.

Lp.	NAZWA SOŁECTWA	LICZBA OSÓB
1.	BABY	794
2.	BIAŁKOWICE	197
3.	GAJKOWICE	836
4.	GAZOMIA NOWA	384
5.	GAZOMIA STARA	238
6.	GOSCIMOWICE PIERWSZE	234
7.	GOSCIMOWICE DRUGIE	203
8.	GOSCIMOWICE DRUGIE - POWĘZINY	210
9.	JAROSTY	551
10.	KARLIN	309
11.	KIEŁCZOWKA	477
12.	KOSOW	658
13.	MICHAŁÓW	280
14.	PODOLIN	364
15.	POMYKOW	188
16.	RACIBOROWICE	309
17.	RAKÓW	384
18.	RĘKORAJ	557
19.	SIEROSŁAW	428
20.	SROCK	647
21.	MOSZCZENICA	1020
22.	MOSZCZENICA - OSIEDLE	1498
23.	MOSZCZENICA - WOLA	2055
	RAZEM	**12 821**

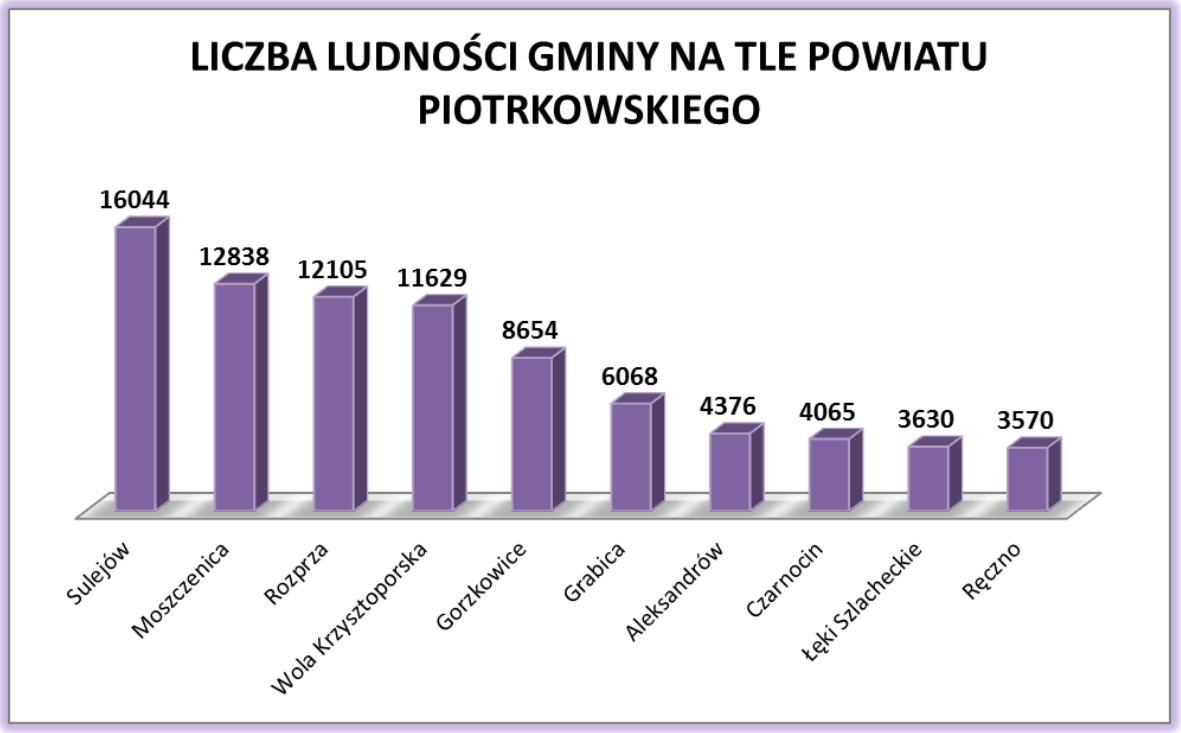
Źródło: Urząd Gminy Moszczenica; wg stanu na dzień 30.06.2011 r.

Najludniejszym sołectwem gminy Moszczenica jest Moszczenica - Wola liczące 2055 osób, natomiast najmniej osób zamieszkuje sołectwo Pomyków - 188 osób.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Moszczenica; wg stanu na dzień 30.06.2011 r.

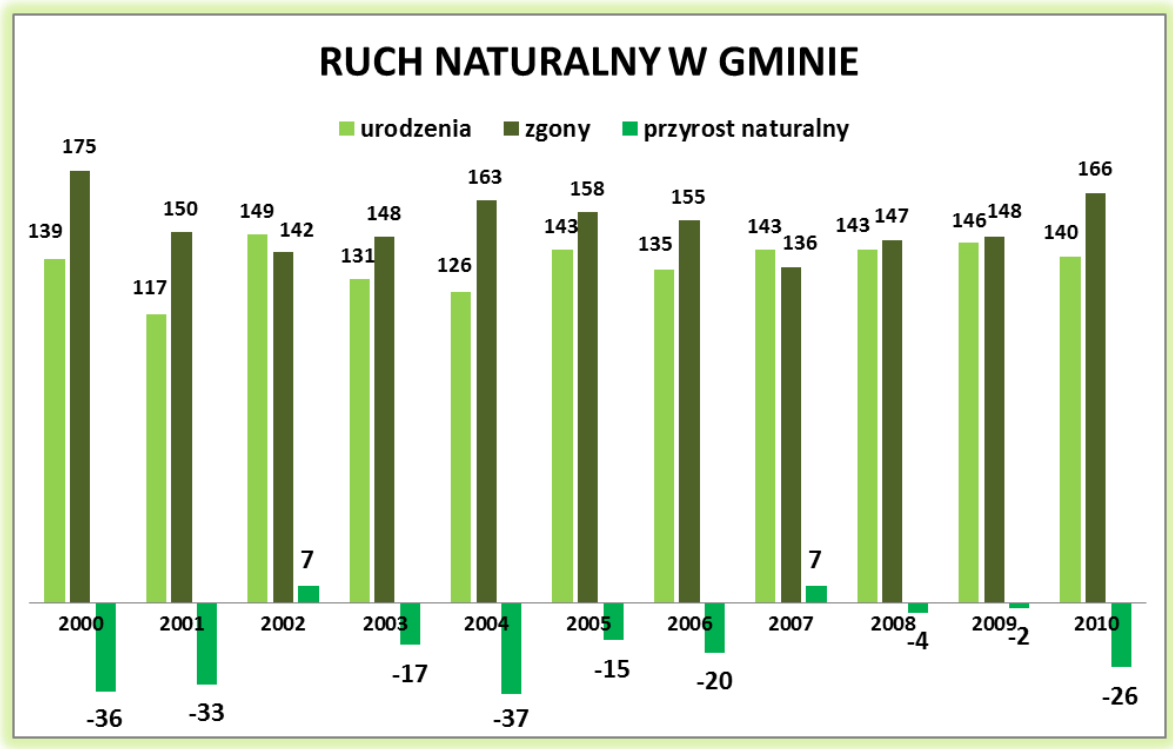
Pozycję gminy Moszczenica na tle powiatu piotrkowskiego pod względem liczby ludności ukazuje wykres poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując liczbę ludności gmin w powiecie piotrkowskim należy stwierdzić, że Moszczenica należy do jednych z najliczniejszych jednostek administracyjnych.

W latach 2000 - 2010 ruch naturalny w gminie Moszczenica kształtował się w sposób następujący:

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z powyższych danych wynika, że w latach 2000 - 2010 w gminie Moszczenica zazwyczaj więcej osób umierało niż rodziło się, co dawało ujemny przyrost naturalny. Jedynie w roku 2002 oraz 2007 przyrost naturalny wykazał saldo dodatnie.

Na tle powiatu piotrkowskiego gmina Moszczenica plasuje się na ostatnim miejscu pod względem przyrostu naturalnego w 2010 roku. Stan ten ukazuje tabela poniżej.

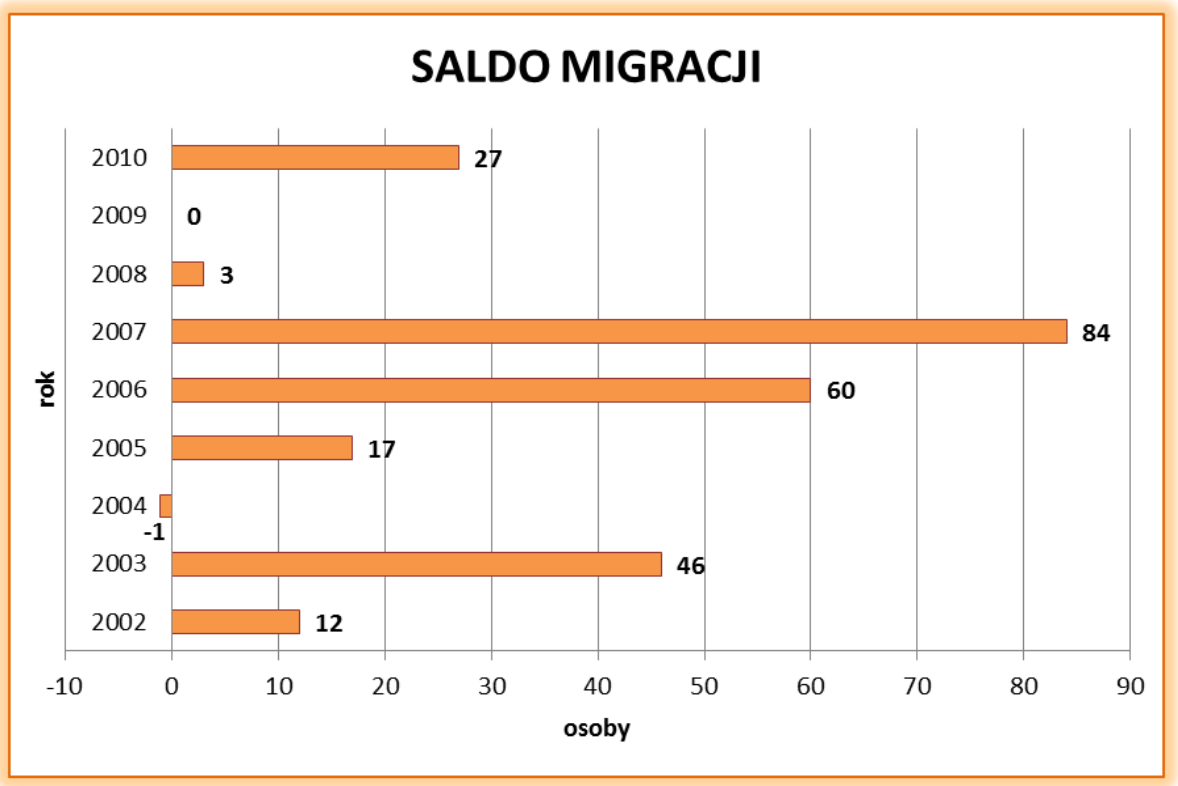
Tabela 27 Przyrost naturalny w powiecie piotrkowskim (stan 2010r.).

Gminy	**Przyrost naturalny (os.)**
Sulejów	18
Rozprza	5
Gorzkowice	-1
Czarnocin	-3
Łęki Szlacheckie	-7
Ręczno	-7
Grabica	-12
Wola Krzysztoporska	-13
Aleksandrów	-17
Moszczenica	-26

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.2.Ruch migracyjny

Z demograficznego punktu widzenia istotne są wskaźniki salda migracji ludności. Jak wynika z poniższego zestawienia w tabeli, w gminie Moszczenica, w latach 2002 – 2010 obserwuje się ujemne saldo migracji, co jest typowe dla większości terenów wiejskich w kraju.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ciągu analizowanych 12 lat (2002-2010) na terenie gminy utrzymuje się dodatnie saldo migracji, z wyjątkiem roku 2004, kiedy saldo wyniosło -1. Największy wzrost liczby stałych mieszkańców w wyniku zmniejszenia odpływu ludności z terenu gminy wyniósł w roku 2007, saldo wyniosło wtedy 84 osoby. Jest to korzystne zjawisko demograficzne, gdyż świadczy o występowaniu w gminie korzystnych warunków sprzyjających osiedlaniu się ludności spoza granic administracyjnych gminy.

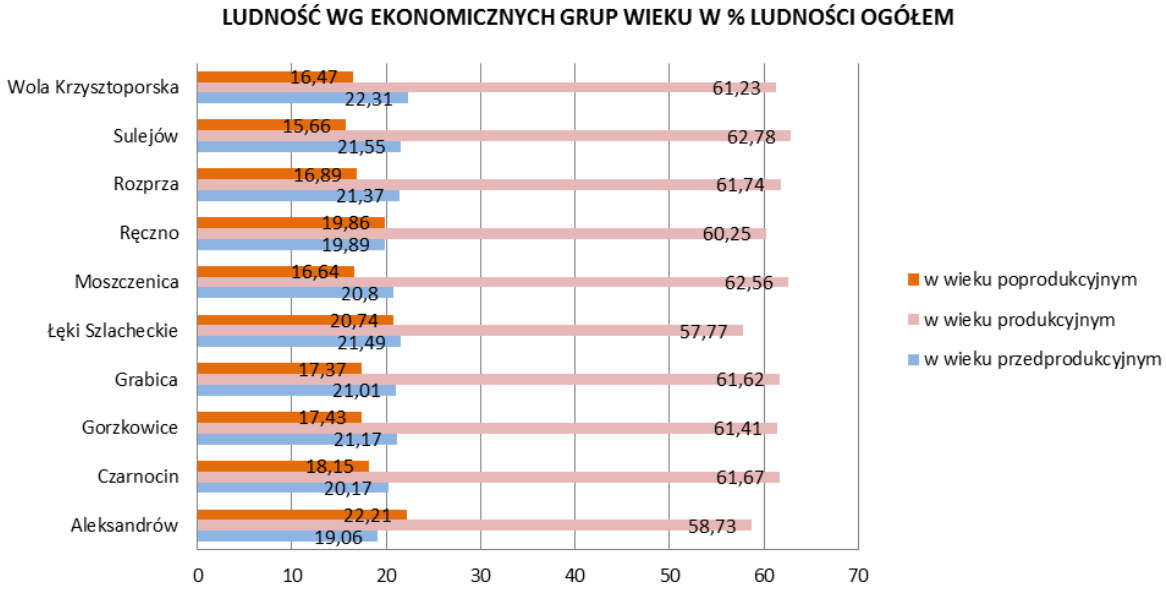
Zauważalną tendencją w województwie łódzkim jest suburbanizacja. Podstawową funkcją ośrodków gminnych pozostaje funkcja rolnicza, jednak wsie znajdujące się w strefie bezpośredniego oddziaływania Aglomeracji Łódzkiej oraz pozostałych większych miast, w tym Piotrkowa Trybunalskiego, straciły część funkcji rolniczych na rzecz obszarów wielofunkcyjnych o charakterze podmiejskim, będąc zapleczem terenowym dla miast. Stąd też można wnioskować, że powodem dodatniego salda migracji w gminie Moszczenica jest napływ ludności miejskiej z dużych ośrodków miejskich jakim jest Łódź i Piotrków Trybunalski.

5.3.Struktury wieku i płci

Gmina Moszczenica cechuje się stosunkowo młodą strukturą wieku, typową dla gmin wiejskich w Polsce. Udział grupy przedprodukcyjnej wynosi aż 20%, a poprodukcyjnej - tylko niespełna 17%. Są to

wielkości wyróżniające nawet na tle całego województwa. Udział grupy produkcyjnej wynosi ok. 63%. Analiza struktury wiekowej ludności gminy Moszczenica w aspekcie ekonomicznych grup wieku wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym, co uznać należy jako zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działów usługowych i produkcyjnych. Będzie to również powodować utrzymywanie presji na rynku pracy objawiająca się we wzroście konkurencyjności oraz podwyższaniu kwalifikacji pracowników.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w powiecie piotrkowskim przedstawia wykres poniżej.

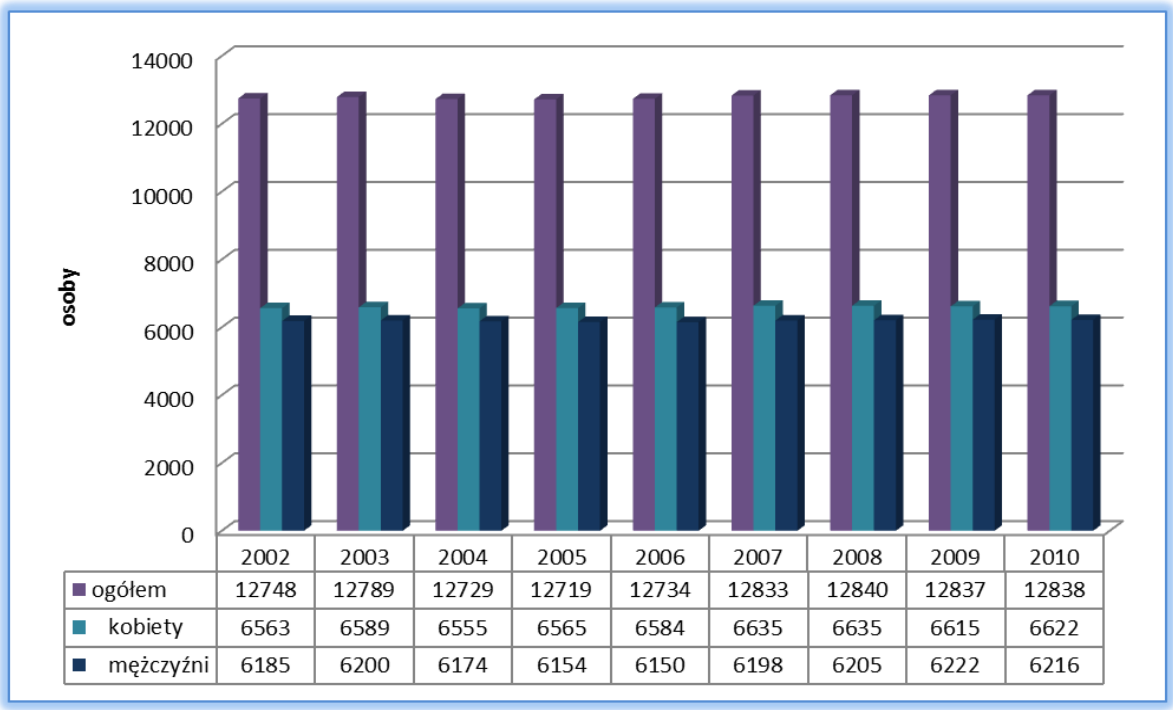

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Cechą charakterystyczną regionu jest nierównowaga struktury płci. W 2002 r. w województwie łódzkim liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn wynosiła 109,6, by do 2008 r. podnieść się do wartości 110,0. Silniejsza dysproporcja struktury płci występuje w miastach niż na obszarach wiejskich.

W gminie Moszczenica liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn wynosiła 107.

Strukturę płci przedstawia wykres poniżej.

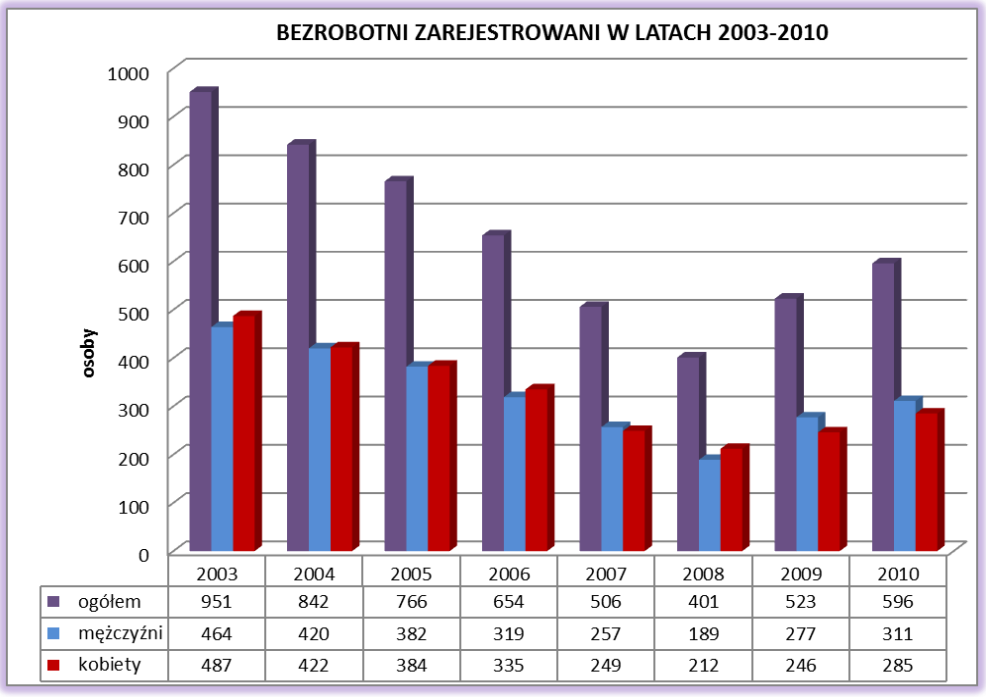

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	12748	12789	12729	12719	12734	12833	12840	12837	12838
kobiety	6563	6589	6555	6565	6584	6635	6635	6615	6622
mężczyźni	6185	6200	6174	6154	6150	6198	6205	6222	6216

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

5.4.Bezrobocie

Liczba bezrobotnych w gminie Moszczenica zmniejszała się do roku 2008, natomiast niekorzystne zjawisko zwiększania się osób bezrobotnych nastąpiło w 2009 roku. Sytuację tą obrazuje wykres poniżej.

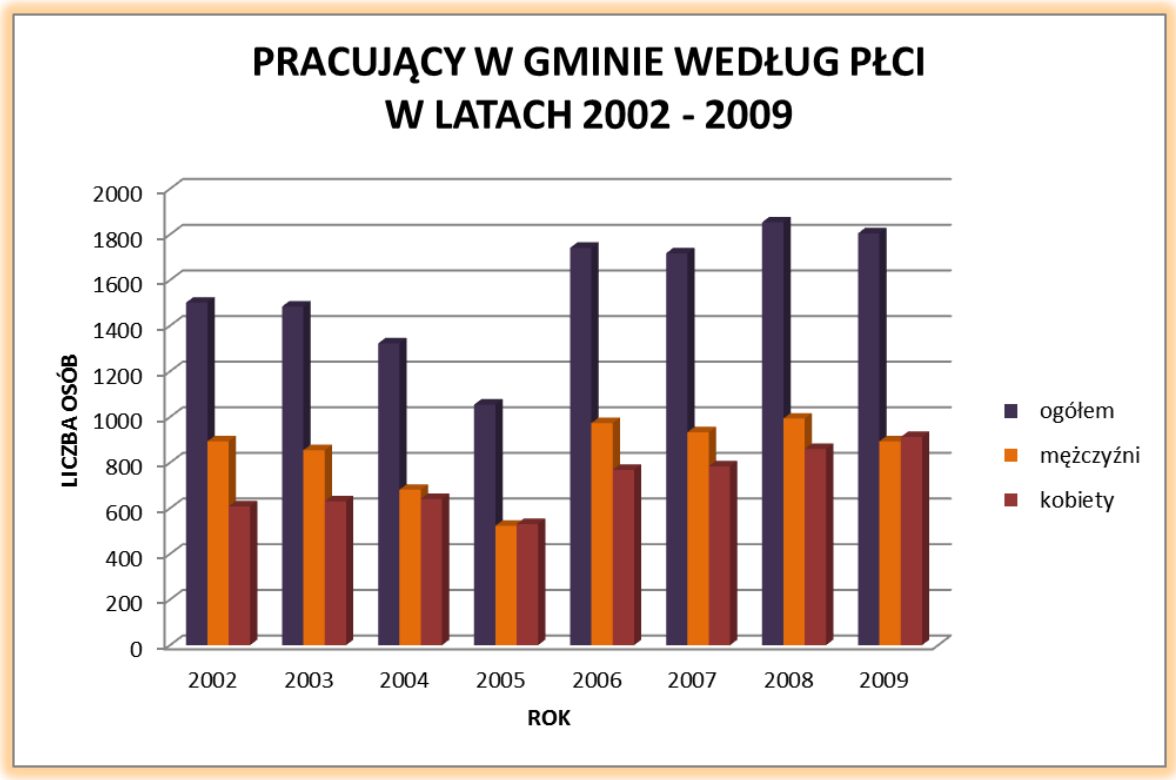
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	951	842	766	654	506	401	523	596
mężczyźni	464	420	382	319	257	189	277	311
kobiety	487	422	384	335	249	212	246	285

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Należy zauważyć, że zazwyczaj kobiety stanowiły większość wśród ogólnej liczby bezrobotnych w gminie, lecz od 2009 sytuacja się zmieniła i od 2009 roku wśród osób bezrobotnych mężczyźni stanowili większość. Największy spadek bezrobocia odnotowano w 2007 roku, natomiast w roku 2009 liczba bezrobotnych wzrosła, a w 2010 roku, wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego, zarejestrowanych bezrobotnych było 596 .

5.5.Rynek pracy

Według danych GUS liczba osób pracujących w gminie Moszczenica w 2006 roku znacznie wzrosła wzrasta i do roku 2009 występują nieznaczne wahania, co przedstawia wykres poniżej.

Źródło: Opracowana Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

5.6.Gospodarka mieszkaniowa

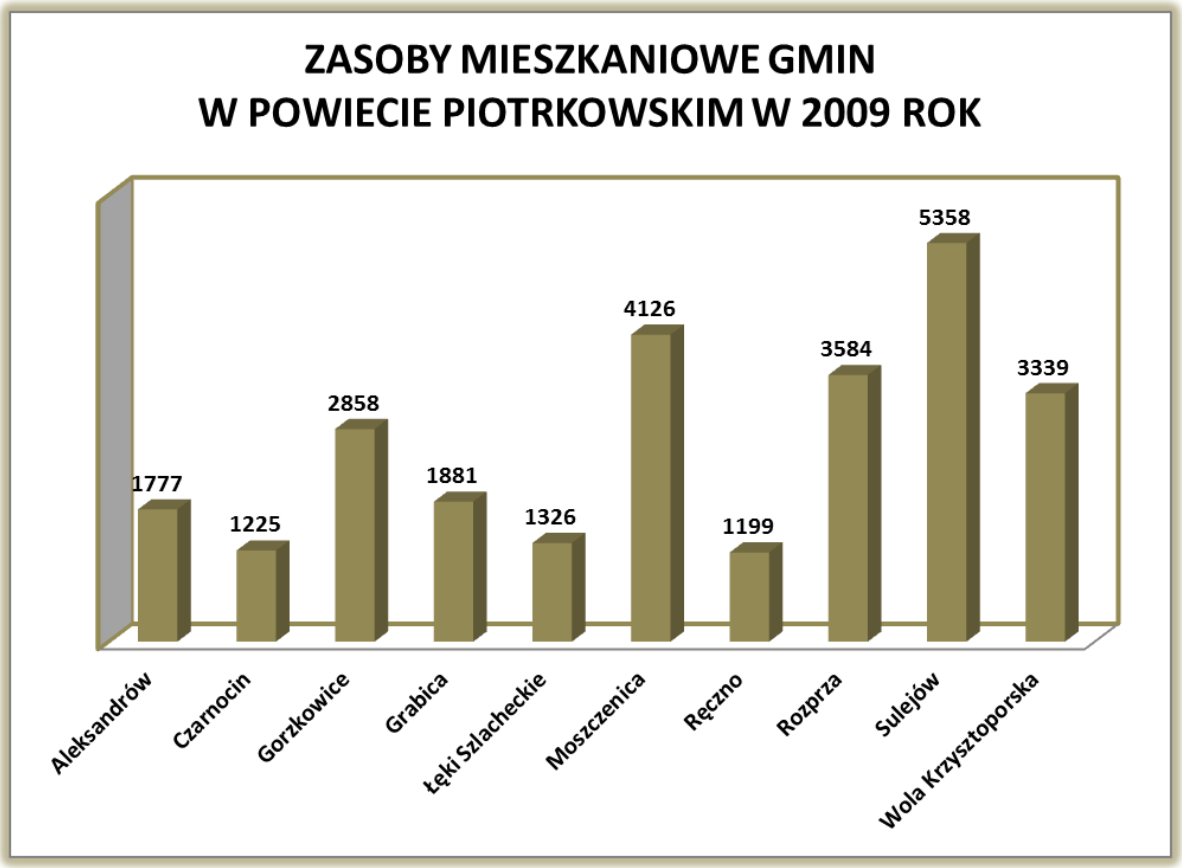
Dane statystyczne dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy prezentuje poniższa tabela:

Tabela 28 Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2001-2009.

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
mieszkania	3 853	3 912	3 980	4 004	4 022	4 041	4 077	4 102	4 126
izby	13 582	14 979	15 393	15 528	15 623	15 747	15 968	16 120	16 262
powierzchnia użytkowa mieszkań (m^2)	267 934	311 047	319 871	322 798	324 796	326 893	331 530	334 740	338 108

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dane zestawione w tabeli ukazują niewielki wzrost zasobów mieszkaniowych w gminie, co wiąże się również ze wzrostem liczby mieszkańców, a tym samym liczby mieszkań. Gmina Moszczenica zajmuje jedną z wyższych pozycji wśród gmin powiatu piotrkowskiego w odniesieniu do liczby mieszkań, co jest również adekwatne do większej liczby mieszkańców w porównaniu do innych gmin. Zasoby mieszkaniowe w powiecie piotrkowskim ukazano na wykresie poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Istniejące zasoby mieszkaniowe gminy są bardzo zróżnicowane pod względem zużycia technicznego. Istnieje wiele budynków nowych, kilkuletnich, w bardzo dobrym stanie technicznym, ale również są budynku kilkudziesięcioletnie poważnie wyeksploatowane i wymagające remontów.

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w latach 2003 - 2009:

Tabela 29 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Moszczenica.

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Wodociąg (%)	88,3	88,5	88,4	88,5	88,7	88,8	88,9
Kanalizacja (%)	34,9	36,1	36,0	37,0	38,4	39,2	39,8
Gaz z sieci (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 30 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Moszczenica na tle powiatu piotrkowskiego w 2009r.

Mieszkania wyposażone w instalacje:	Powiat piotrkowski (%)	Gmina Moszczenica (%)
wodociąg	84,5	89,9
kanalizacja	22,4	39,8
Gaz z sieci	4,0	00,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania:		
1 mieszkania	82,7	81,9
na 1 osobę	26,6	26,3

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.7.Edukacja

Na terenie gminie funkcjonuje sześć szkół podstawowych, zlokalizowanych w miejscowościach: Moszczenica, Baby, Srock, Rękoraj, Gazomia Stara, Jarosty. Ponadto w Moszczenicy znajduje się Gimnazjum i Przedszkole Niepubliczne. W miejscowości Srock funkcjonuje Zespół Szkół w skład, którego wchodzą Gimnazjum i Szkoła Podstawowa.

Niektóre placówki oświatowe wymagają modernizacji. Sale gimnastyczne posiadają szkoły w Rękoraju, Srocku i Moszczenicy.

Stan placówek oświatowych w gminie Moszczenica przedstawia poniższa tabela:

Miejscowość	Rok budowy szkoły	Liczba sal lekcyjnych	Sale gimnastyczne
SP Moszczenica	1973	24	-
SP Jarosty	1983	4	-
SP Gazomia	1920	8	-
SP Rękoraj	1930	9	1
ZS Srock	-	10	1
SP Baby	2000	9	-
Gimnazjum Moszczenica	1962	21	1

Wychowanie przedszkolne odbywa się w przedszkolu znajdującym się w Moszczenicy liczącym 55 miejsc oraz w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych (klasy zero).

Tabela 31. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w latach 2003-2009.

Rodzaj szkoły	Uczniowie							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
podstawowa	1 056	996	950	920	892	848	845	850
gimnazjum	509	519	525	508	509	468	456	449

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Jak widać w zestawieniu w tabeli powyżej, liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych od 2003 roku maleje. Zjawisko to można tłumaczyć spadającą liczba ludności do 2005 roku, natomiast w latach kolejnych wzrost mieszkańców gminy był minimalny, nie oddziaływujący na liczbę uczniów w szkołach.

Ważnymi wskaźnikami rozwoju szkolnictwa jest dostępność w placówkach szkolnych komputerów z dostępem do Internetu. W/w wskaźniki zostały zestawione w tabelach poniżej.

Tabela 32 Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.

Jednostka terytorialna	Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu						
	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2010
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych						
Gmina Moszczenica	85,71	85,71	85,71	100,00	100,00	100,00	100,00
Powiat piotrkowski	67,35	83,67	91,84	97,92	95,83	97,92	100,00
Województwo łódzkie	72,57	79,52	84,59	90,30	94,00	95,11	96,31
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych						
Gmina Moszczenica	50,00	50,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Powiat piotrkowski	66,67	80,00	93,33	100,00	93,33	93,33	100,00
Województwo łódzkie	81,42	80,65	84,85	86,25	88,71	89,19	88,92

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 33 Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.

Jednostka terytorialna	Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych						
Gmina Moszczenica	23,16	32,76	17,69	12,74	6,95	7,10	7,08
Powiat piotrkowski	22,25	20,95	13,30	11,37	8,84	8,77	8,40
Województwo łódzkie	29,43	25,48	17,88	15,00	11,47	10,91	10,46
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych						
Gmina Moszczenica	52,50	50,80	13,76	12,65	10,13	9,98	9,60
Powiat piotrkowski	36,02	30,14	20,58	18,21	15,19	14,62	13,78
Województwo łódzkie	26,16	24,43	19,41	16,62	13,31	12,55	11,70

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Moszczenica wszystkie szkoły zostały wyposażone w komputery z dostępem do Internetu, natomiast wskaźniki wyposażenia szkół w komputery na 1 ucznia w porównaniu do powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego kształtują się na dość wysokim poziomie, co widać w tabelach powyżej.

5.8.Ochrona zdrowia

Usługi medyczne na terenie gminy świadczą:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Moszczenicy, w skład którego wchodzą: Gminny Ośrodek Zdrowia w Moszczenicy i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Srocku,
- Niepubliczny ZOZ Help-med w Raciborowicach.

W gminie działają również dwie apteki i jeden punkt apteczny.

5.9.Bezpieczeństwo publiczne

Komisariat Policji w Moszczenicy prócz terenu gminy Moszczenica, obsługuje również sąsiednią gminę Czarnocin.

Na terenie gminy Moszczenica funkcjonuje 14 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej mających swe siedziby w miejscowościach: Moszczenica, Gajkowice, Baby, Srock, Rękoraj, Gościmowice, Jarosty, Kosów, Gazomia Stara, Gazomia Nowa, Sierosław, Podolin, Raciborowice, Kiełczówka. Jednostki te wyposażone są w podstawowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy. Jednostki OSP Srock oraz OSP Moszczenica ujęte są w Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym (KSRG)

5.10. Kultura

Funkcję upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna znajdujące się w Moszczenicy. Filie biblioteczne znajdują się ponadto w Babach, Srocku i Rakowie. Biblioteki posiadają łącznie ok. 45,9 tys. woluminów, korzysta z nich 821 czytelników.

5.11. Działalność gospodarcza

Gmina charakteryzuje się małą liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości.

Na dzień 31 grudnia 2009 r. na terenie gminy Moszczenica funkcjonowały 661 zarejestrowane podmioty gospodarcze. Przeważającą formę własności stanowi sektor prywatny-644 podmiotów gospodarczych, natomiast publiczny-17.

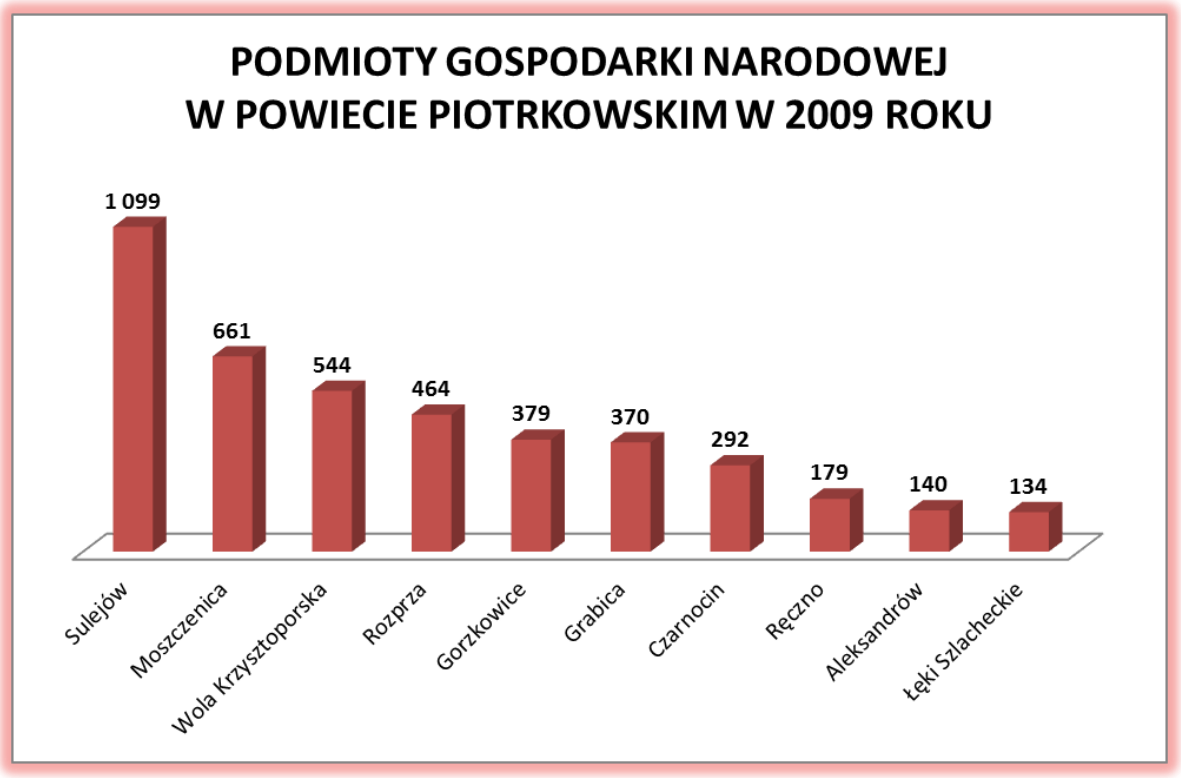
Tabela 34 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2009 roku w gminie Moszczenica .

Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2004	Liczba jednostek gospodarczych
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	30
Sekcja B - Rybactwo	0
Sekcja C - Górnictwo	3
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	91
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4
Sekcja F - Budownictwo	89
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	199
Sekcja H - Hotele i restauracje	6
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	61
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	23
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	40
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	17
Sekcja M - Edukacja	17
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	14
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	67
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0
Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W strukturze zarejestrowanych podmiotów dominowały firmy prowadzące działalność usługową, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

Spośród wszystkich gmin w powiecie piotrkowskim, Moszczenica w 2009 roku figuruje na drugim miejscu pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Do największych pracodawców na terenie gminy należy zaliczyć:

- Huta Szkła Gospodarczego w Jarostach,
- IKEA Hanim Poland S.A. Centrum Dystrybucji w Jarostach,
- „Formaplan Polska" Sp.z o.o., oddz. w Moszczenicy,
- P.P.H.U. „BUDREX", Srock.

Z mniejszych zakładów, zatrudniających ok. 20 osób, należy wymienić:

- „Kaźmierczak" Zakład Uboju Trzody, Kosów,
- „Kaźmierczak" P.R.I.I., Kosów,
- „Raków" Zakład Mięsny Sp. j., Raków Duży,
- „Zamatex" Sp z o.o., Moszczenica.

Pozostała działalność gospodarcza prowadzona na terenie gminy to handel i usługi w szerokim zakresie.

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY, W TYM ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

6.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego

6.1.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Celem nadrzędnym w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”[1] jest kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, warunkującej dynamizację rozwoju zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju poprzez:

- wykorzystanie cech położenia w centrum Polski,
- wykorzystanie endogenicznego potencjału regionu,
- trwałe zachowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu.

Przyjęta wizja rozwoju województwa w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” opiera się na czterech głównych filarach:

1. *Rozwoju kluczowych inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej.*
2. *Rozwoju gospodarki innowacyjnej, wykorzystującej endogeniczny potencjał rozwojowy i tworzącej nowoczesne formy organizacyjne w postaci struktur sieciowych.*
3. *Systemie osadniczym, którego rdzeń w postaci metropolii łódzkiej i Aglomeracji Łódzkiej będzie wspomagany przez regionalne i ponadlokalne bieguny wzrostu.*
4. *Kształtowaniu spójnego systemu ekologicznego oraz kulturowo turystycznego.*

Dla realizacji w/w celów w Planie zapisano szereg ustaleń szczegółowych - część z nich ma charakter działań skierowanych dla całego obszaru województwa, a część stanowi imienny wykaz działań (inwestycji), które powinny być zrealizowane.

Wśród szczegółowo wymienionych zadań w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa następujące dotyczą obszaru gminy:

1. Modernizacja i budowa sieci kanalizacyjnej, modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z modernizacją gospodarki osadowej oraz budowa nowych oczyszczalni w zasięgu priorytetowych aglomeracji o wielkości >=2 000 RLM i <10 000 RLM: Wola Krzysztoporska,

[1] Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego. Aktualizacja. Łódź, wrzesień 2010 r.

Warta, Drzewica, Błaszki, Moszczenica, Tuszyn, Gorzkowice, Stryków, Przedbórz, Rzgów, Lubochnia, Szczerców, Gidle, Pęczniew, Lgota Wielka, Łubnice, Bolimów, Biała Rawska, Rusiec, Osjaków, Wierzchlas, Bolesławiec, Patrzyków, Wolbórz, Uniejów.

2. Budowa gazociągów wysokiego ciśnienia relacji: (…), Moszczenica – Będków z odgałęzieniem do Czarnocina, (…), Moszczenica – Grabica,… .
3. W ramach wzmocnienia i rozwoju systemu powiązań drogowych zakłada się: … Eliminację uciążliwego ruchu tranzytowego i ciężkiego z terenów o intensywnej zabudowie poprzez: obwodnice w ciągu dróg wojewódzkich: (…) Moszczenicy (DW 716),… , obwodnice w ciągu dróg krajowych: budowa obwodnicy miasta Srock,… .
4. Wśród kierunków działań dla kształtowania tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu należy m.in.: objęcie ochroną najcenniejszych obszarów i obiektów w formie pomników historii i parków kulturowych: wskazano 34 obszary cenne kulturowo do objęcia ochroną w formie parków kulturowych. Są to: …, 5. Śladami Jarosława Iwaszkiewicza w dolinie Moszczenicy,… .

6.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020

Prace na aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego rozpoczęły się w listopadzie 2004 roku, kiedy Zarząd Województwa Łódzkiego przyjął „Założenia Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020". Jednocześnie został powołany przez Marszałka Województwa Zespół Roboczy do opracowania aktualizacji strategii rozwoju województwa łódzkiego. Posiedzenia zespołu odbywały się sukcesywnie w okresie grudzień 2004 – listopad 2005.

Realizacja pożądanych przemian określonych w misji, która brzmi:

„Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc."

przy aktualnym stanie i tendencjach rozwojowych regionu, będzie wymagała skoncentrowania wysiłków na wielu obszarach. Najważniejsze z nich zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach:

SFERA SPOŁECZNA:

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa.

SFERA EKONOMICZNA:

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa.

SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA:

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

W każdej z tak określonych sfer sprecyzowano obszary priorytetowe, w ramach których określono główne działania.

6.1.3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 został opracowany zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późniejszymi zmianami) i stanowi część Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego.

Do głównych celów należy:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich krajowych składowisk niespełniających wymagań technicznych,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- stworzenie kompleksowej bazy danych o wprowadzanych na rynek produktach i gospodarce odpadami w Polsce.

Zgodnie z polskim i unijnym prawodawstwem w dziedzinie odpadów obowiązują następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów,
- zapewnienie odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno-ekonomicznych nie da się uniknąć,
- unieszkodliwienie odpadów (poza składowaniem),
- bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, poddać procesom odzysku lub unieszkodliwienia.

6.2.Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego

6.2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego do 2015 roku

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Piotrkowskiego do 2015 roku określa strategiczne cele dla osiągnięcia pełnego rozwoju w całym powiecie, a tym samym w gminie Moszczenica:

A. Sfera społeczna

1A. PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I ROZWÓJ CYWILIZACYJNY MIESZKAŃCÓW

2A. PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA I POZIOMU ZDROWOTNOŚCI MIESZKAŃCÓW

B. Sfera gospodarcza

1B. WYKORZYSTANIE WALORÓW DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ POPRZEZ MODERNIZACJĘ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TELEKOMUNIKACYJNEJ

2B. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU NOWOCZESNEGO ROLNICTWA I STYMULOWANIE WIELOFUNKCYJNEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

3B. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU GOSPODARCZEGO I ROZWOJU TURYSTYKI

Sformułowana powyżej misja (generalny cel kierunkowy) i cele strategiczne rozwoju powiatu piotrkowskiego stanowią syntetyczną deklarację intencji władz samorządowych, co do kierunków jego przyszłego rozwoju. Celów tych nie należy traktować w kategoriach wizji docelowego stanu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, lecz w kategoriach celów - procesów rozwojowych, których realizacja:

- służyć będzie w sposób ciągły coraz lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb mieszkańców i sprzyjać będzie rozwojowi gospodarki lokalnej,
- przyczyniać się będzie do stałego wzrostu konkurencyjności gospodarczej i rangi powiatu w otoczeniu wojewódzkim i krajowym.

W dokumencie zwrócono uwagę na wysoki poziom rolnictwa w gminie Moszczenica, który powinien być oparty na dobrej organizacji produkcji i obrotu rolnego na bazie spółdzielni marketingowych i grup producenckich. Dotyczy to głównie gmin: Wolbórz, Gorzkowice, Moszczenica, Grabica, Rozprza, Czarnocin i Wola Krzysztoporska.

6.2.2. Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Moszczenica

Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Moszczenica zawiera analizę stanu obecnego gminy i analizę SWOT, na podstawie których ustalono w jakim kierunku powinna rozwijać się gmina w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Plan oparty o przeprowadzoną analiza pozwala na dobór optymalnych rozwiązań umożliwiających osiągnięcie określonych zamierzeń i dokładnie zdefiniowanych celów działania.

Analiza pozwala zdefiniować następujące cele strategiczne gminy Moszczenica:

I Cel strategiczny: Poprawa standardu życia mieszkańców gminy

Cel ten osiągnięty będzie poprzez stworzenie odpowiednich warunków do ogólnego rozwoju gminy umożliwiając jednakowy dostęp dla wszystkich mieszkańców do urządzeń infrastruktury społecznej i technicznej oraz kultury, sportu i rekreacji. Pełna infrastruktura techniczna i drogowa oraz społeczna jest czynnikiem warunkującym osiągnięcie wszystkich założonych celów rozwoju gminy.

II Cel strategiczny: Ożywianie gospodarcze gminy

Rozwój gospodarczy gminy Moszczenica będzie uzależniony od możliwości rozwoju nowoczesnego rolnictwa, które również w tej chwili jest wiodącą gałęzią gospodarki gminy. Dodatkowa możliwość rozwoju gminy rysuje się w przetwórstwie, sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, agroturystyce. Działania Samorządu gminy powinny wspierać wszelkie możliwości rozwoju poprzez: rozbudowę systemów infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego, przygotowanie terenów pod inwestycje, stworzenia systemu ulg dla osób i firm, tworzących nowe miejsca pracy, itp. Samorząd gminy powinien preferować działalność gospodarczą nieuciążliwą dla środowiska oraz podejmować działania, które podniosą jego walory (zalesienie nieprzydatnych rolniczo gleb, ochrona wód, wprowadzenie docelowego systemu gospodarki odpadami itp.)

Poniżej przedstawiono nazwy celów operacyjnych i podstawowe działania, które należy podjąć dla osiągnięcia tych celów:

- Kompleksowa infrastruktura techniczna
- Funkcjonalne zaplecze społeczne i kulturalne poprawa warunków lokalowych placówek oświatowych, kulturalnych, służby zdrowia, ochotniczej straży pożarnej oraz modernizacja wyposażenia placówek.
- Rolnictwo - podstawą rozwoju gminy
- Tworzenie miejsc pracy
- Aktywizacja społeczeństwa

- Wykorzystanie walorów gminy dla rozwoju turystyki i rekreacji rozwój agroturystyki i ekologicznego rolnictwa, zalesienia gleb niższych klas, nieużytkowanych rolniczo, rozwój małej retencji, poprawa estetyki gminy
- Utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy nie występują obiekty, obszar i urządzenia, które mogą powodować potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia w myśl przepisów dotyczących ochrony osób i mienia. Ważnym źródłem zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego w obrębie gminy jest zróżnicowane; największe na drogach wojewódzkich i tam potencjalnie największa jest możliwość wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych, a najmniejsze na drogach gminnych. Punktowymi źródłami skażenia środowiska przyrodniczego mogą być substancje ropopochodne, zagrożenie pożarem, w przypadkach awaryjnych zagrożeniem są także stacje paliw lokalizowane przy drogach.

8. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

8.1.Komunikacja i transport

8.1.1. Transport drogowy

Przez teren gminy przebiega:

- autostrada A 1 Gdańsk – Gorzyce (granica państwa),
- droga krajowa Nr 91,
- droga wojewódzka 716 relacji Koluszki - Piotrków Tryb,
- drogi powiatowe i gminne.

Tabela 35 Drogi gminne na terenie Moszczenicy.

Lp.	Numer ewid. drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Min im. szer. drogi (nawierzchni)	Całkowita szerokość drogi z chodnikami i poboczami	Rodzaj nawierzchni	Długość w km
1.	110252 E	Gościmowice Drugie - Powęziny - Gajkowice	4	6	bitumiczna	3,518
2.	110251 E	Michałów-Raków	5,20	7,20	bitumiczna	2,023
3.	106607 E	(Głuchów) - gr. gm. Czarnocin -Podolin - Gościmowice Drugie	3,5-4,6	5,5-6,6	Bitumiczna l,893km Tłuczniowa 0,26km Żwirowa 0,603km	2,756
4.	110055 E	(Biskupia Wola) – gr. gm. Czarnocin - Kiełczówka	3,6	4-5,6	bitumiczna	0,985
5.	110258 E	Gościmowice Drugie Powęziny - Gościmowice Pierwsze	3,6	5-5,3	bitumiczna	2,235
6.	110262 E	Droga przez Raciborowice	6	7,8	bitumiczna	1,85
7.	110253 E	Rękoraj - Kosów	3,8	5,3	bitumiczna	1,814
8.	110261 E	Pomyków - Białkowice	6	7,5	bitumiczna	2,16
9.	110154 E	(Lutosławie Rządowe) - gr. gm. Grabica - Pieńki Sierosławskie - Rękoraj	5,5	7,5	bitumiczna	2,899
10.	106608 E	(Wodzinek) - gr. gm. Tuszyn - Srock (ul. Południowa)	4,7	6,7	bitumiczna	1,180
11.	110265 E	Jarosty ul. Mariana Grabińskiego	3,5-9,5	7,6-13,6	bitumiczna	1,25
12.	110255 E	Wola Moszczenicka - Kosów - droga krajowa nr 91	4,5-7,2	5,9-9,3	bitumiczna	4,596
13.	110256 E	Gazomia Nowa-gr.gm Wolbórz (Psary Lechawa)	3,5-4	5,1-6	bitumiczna	2,118
14.	110254 E	Białkowice - Gazomia Stara - Gazomia Nowa	6-6,20	11-12	bitumiczna	2,079

15.	110263 E	Droga przez Kolonię Podolin	5	6,9	bitumiczna	0,685
16.	110264 E	Baby ul. Sieradzka	4,5-6	6-10	Bitumiczna kamień	0,696
17.	110264 E	Baby ul. Wąska	3,5-5	7,5-9	bitumiczna	0,458
18.	110056 E	(Biskupia Wola) – gr. gm. Czarnocin - Raciborowice – gr. gm. Wolbórz - (Zakrzew)	4,1	6,1	bitumiczna	2,397
19.	110260 E	Jarosty ul. Miła	6	10	bitumiczna	1,65
20.	1532E/1	Rękoraj Moszczenica	4,5-6,80	12	bitumiczna	5,561
21.	1532E/2	Wola Moszczenicka - Proszenie (Stara Wieś)	5	11	bitumiczna	3,43
22.		Gazomia Nowa (przedłużenie drogi Białkowice - Gazomia	11,65	12,40	gruntowa	0,844

Źródło: dane Urzędu Gminy w Moszczenicy

Tabela 36 Drogi powiatowe na terenie gminy.

Lp	Numer drogi	Nazwa ciągu drogi	Początek	Koniec	Długość
			na terenie gminy		w km
1.	1508E	Czarnocin-Będków-Raciborowice - do dr 1511E	gr.pow. piotrk./tomasz.	dr. pow. 1511E	2,837
2.	1509E	Białkowice-Lubiatów-Będków	dr. pow. 1536E	gr.pow. piotrk./tomasz.	0,992
3.	1511E	Baby-Wolbórz	dr. woj. nr 716	gr.z gm.Wolbórz	3,254
4.	1530E	Kamocin-Karlin	gr.z gm.Grabica	dr. kraj. nr 91	0,972
5.	1531E	Srock-B aby-Młynary-Wo lbórz	dr. kraj. nr 91	gr.z gm.Wolbórz	8,240
6.	1533E	Wola Moszczenicka-Proszenie	dr. woj. nr 716	dr. kraj. nr 8	4,410
7.	1534E	Piotrków Trybunalski-Kafar	gr. m. Piotrków	dr. kraj. nr 91	4,634
8.	1536E	Moszczenica-Młynary	dr. woj. nr 716	gr z gm. Wolbórz	3,003
9.	2932E	Mąkoszyn-Srock-Podolin-do drogi 3313E	gr. pow. piotrk./ł.wsch.	gr.z gm. Czarnocin	7,190

Źródło: dane Urzędu Gminy w Moszczenicy

8.1.2. Kolej

Przez teren gminy Moszczenica przebiega linia kolejowa relacji Warszawa - Piotrków Tryb. - Częstochowa. Stacje znajdują się w miejscowościach: Moszczenica, Baby i Jarosty.

Tabela 37 Tereny zamknięte na terenie gminy.

Gmina	Obręb	Nr działki	Pow.(ha)
Moszczenica	1 Baby	268/1	12.5100
Moszczenica	13 Kiełczówka	254/3	1,1154
Moszczenica	13 Kiełczówka	254/4	8.26C9
Moszczenica	18 Moszczenica	45	25,3800
Moszczenica	19 Michałów	1/7	14.9210
Moszczenica	23 Raciborowice	127/1	9.2006
Moszczenica	30 Wola Moszczenicka	767	6.9800

Źródło: dane Urzędu Gminy w Moszczenicy

Dobra dostępność do komunikacji kołowej i kolejowej, oraz korzystne usytuowanie gminy Moszczenica w regionie łódzkim stwarza przesłanki dla zorganizowanej przedsiębiorczości i działalności inwestycyjnej.

8.2.Zaopatrzenie w wodę, oprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Tabela 38 Sieć wodociągowa**.**

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Rok									
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	155,7	154,3	156,4	157,1	159,8	161,7	163,3	164,6	165,4	168,4
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 665	2 877	3 036	3 066	3 133	2 788	2 828	2 882	2 931	2 965
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam^3	284,8	237,0	233,1	307,5	302,3	291,3	292,8	270,3	346,7	357,3

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	-	-	11 231	11 287	11 259	11 241	11 269	11 377	11 400	11 409

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy Moszczenica w 2009 roku było 168,4 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 2965 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących prawie wszystkich mieszkańców gminy, tj. 88,9% ludności gminy. W 2009 r. przeciętny pobór wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wyniósł 27,8 m^3 i od szeregu lat wykazuje tendencję wzrostową, co jest widoczne w zestawieniu poniżej. Przez teren gminy przebiegają magistrale wodociągu przesyłowego PILICA - ŁÓDŹ od rurociągu obowiązuje strefa ochronna zgodnie z przepisami odrębnymi.

Tabela 39 Zużycie wody na 1 mieszkańca (m^3).

Rok	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m^3)	18,3	24,1	23,6	22,9	22,9	21,2	27,0	27,8

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

OPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Tabela 40 Sieć kanalizacyjna**.**

Wyszczególnienie	**Rok**									
	2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	24,3	29,7	30,6	38,9	51,3	38,2	44,5	47,2	47,9	48,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt)	369	523	550	943	1 014	839	898	987	1 045	1 083
Ścieki odprowadzone (dam^3)	89,0	85,2	74,1	89,4	110,0	113,5	107,1	100,3	106,6	110,7
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)	-	-	3 531	4 463	4 589	4 585	4 709	4 923	5 038	5 109

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Sieci kanalizacyjna ma 48,5 km długości, 1 083 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących 40% mieszkańców gminy. W 2009 r. ilość ścieków odprowadzanych wnosiła 110,7 dam^3 i wykazuje od 1996 do 2009 roku tendencję wzrostową.

8.3. Energetyka, gazownictwo i ciepłownictwo

ENERGETYKA

Na terenie gminy w energię elektryczną odbywa się podstawowo z głównej stacji zasilającej GPZ 220/110/15 kV „Piotrków", za pomocą linii elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV doprowadzających energię do stacji rozdzielczej PZ 15 kV w miejscowości Moszczenica, przy zakładach PAWMOX S.A. Ze stacji PZ 15 kV, pełniącej główną funkcję rozdziału energii dla gminy, zasilane są w szczególności tereny Kiełczówki, Raciborowic, Bab, Gościmowic Długich, Woli Moszczenickiej i samej Moszczenicy za pomocą odrębnych linii średniego napięcia 15 kV. Ze stacją PZ 15 kV w Moszczenicy nie posiada bezpośredniego powiązania dla dystrybucji energii elektrycznej sieć rozdzielcza średniego napięcia 15 kV zasilająca tereny Srocka, Podolina, Sierosławia, Rękoraja i Gościmowic Pierwszych, która jest tylko przyłączona do jednej z linii 15 kV relacji „Piotrków- PZ 15 kV Moszczenica". Ponadto sieć 15 kV wyżej wymienionych terenów nie posiada możliwości drugostronnego doprowadzenia z innych GPZ 110/15 kV, w odróżnieniu od większości pozostałych elementów całej sieci rozdzielczej 15 kV gminy, posiadających takie możliwości. poprzez powiązania magistralne z GPZ 110/15 kV „Łaznów" i z GPZ 110/15 kV „Tomaszów".

Układ sieci rozdzielczej 15 kV dla dystrybucji energii elektrycznej w gminie jest więc układem tylko częściowo spełniającym właściwe warunki w zakresie ciągłości i niezawodności dostawy tej energii. Nie mają też żadnych powiązań z tym układem linie 15 kV zasilające miejscowości Pieńki, Imielnia, Michałów i Raków. Wskutek powyższych ograniczeń układ sieci rozdzielczej 15 kV gminy zapewnia pełną dostawę mocy i energii elektrycznej tylko w normalnych (bezawaryjnych) warunkach pracy tej sieci, mimo posiadanych dużych rezerw mocy, w głównych stacjach zasilających 220/110/15 kV i 110/15 kV, z przepustowości poszczególnych linii elektroenergetycznych 15kV oraz lokalnych stacjach transformatorowo - rozdzielczych 15/04 kV.

Zapotrzebowanie gminy na moc i energię elektryczną dla określonych niniejszym „studium" kierunków rozwojowych kształtować się będzie przede wszystkim pod wpływem ekonomicznego oddziaływania poziomu cen tej energii i opłat za jej przesyłanie i dystrybucję oraz pod wpływem narastających, z powyższych przyczyn tendencji do eliminowania energochłonnych urządzeń elektrycznych i zastępowania ich urządzeniami energooszczędnymi.

Przez teren gminy przebiega elektroenergetyczna linia najwyższych napięć 220 kV. W pobliżu granicy gminy, poniżej Rakowa, przebiega energetyczna linia wysokiego napięcia 110 kV. Ze względu na możliwość szkodliwego oddziaływania pola elektrycznego i pola magnetycznego tych linii na środowisko, wzdłuż tras występują pasy techniczne, w których nie powinna być lokalizowana zabudowa przeznaczona do stałego pobytu człowieka, parkingi samochodowe, urządzenia dźwigowe, zraszające, składy i magazyny itp. obiekty, jak również roślinność wysokopienna. Szerokość pasów technicznych wyznacza się na podstawie przepisów szczególnych. Nie przewiduje się prowadzenia przez teren gminy innych tego rodzaju linii. Przez teren gminy przebiegają też dwie linie elektroenergetyczne średniego napięcia nie związane z zasilaniem w energię elektryczną.

GAZOWNICTWO

W 1995 roku na zlecenie wojewody piotrkowskiego zostało opracowane przez Gazprojekt – Wrocław ,,Studium gazyfikacji województwa piotrkowskiego", w którym ujęto zapotrzebowanie gazu dla potrzeb ogrzewania i innych. Przez teren gminy przebiegają trasy gazociągu wysokiego ciśnienia DN 400 PN 6,3 relacji Piotrków Tryb. – Łódź, DN 200 PN 6,3 MPa relacji Piotrków Tryb. – Tuszyn, który jest nieczynny. Aktualnie poszczególni mieszkańcy gminy korzystają z gazu bezprzewodowego propan – butan. Kierunkowo zakłada się gazyfikację gminy Moszczenica w oparciu o sieć średniego ciśnienia z kierunków: Michałów, Jarosty i Głuchów.

CIEPŁOWNICTWO

Gmina Moszczenica nie posiada zbiorczych systemów grzewczych. Lokalne kotłownie funkcjonują w obiektach użyteczności publicznej. Mieszkańcy gminy posiadają indywidualne źródła ciepła. Najczęściej są to kotłownie opalane węglem, olejem opałowym.

NAFTOCIĄG

Przez teren gminy przebiega rurociąg naftowy wysokiego ciśnienia wraz kablem światłowodowym należące do PERN Przyjaźń w Płocku. Wzdłuż rurociągu obowiązuje strefa ochronna zgodnie z przepisami odrębnymi.

8.3.1. Odnawialne źródła energii

Obecnie na terenie gminy Moszczenica wykorzystuje się energie wiatrową.

Lp.	Miejscowość	Nr ewidencyjny działki	Liczba siłowników wiatrowych	Wysokość siłowników wiatrowych	Łączna moc siłowników wiatrowych	Dane inwestora	Stan postępowania administracyjnego
1.	Srock	387/2	1	40 m	250 kW	PPHU „TROJAN' s. c. Srock, ul. Łódzka 16 97-310 Moszczenica	zawieszone dn. 31.08.2007r.
2.	Baby	251	3*	43 m	750 kW	p. Krzysztof Jakusek Baby, ul. Sportowa 11 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 05.09.2008r.
3.	Srock	114	2*	43 m	500 kW	p. Małgorzata Kupińska, Rękoraj 46 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 25.11.2008r.
4.	Gościmowice Drugie	176	2*	43 m	300 kW	p. Ireneusz Jakusek Gościmowice Drugie 15, 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 19.01.2009r.
5.	Srock	386	1*	41 m	250 kW	PPHU „TROJAN' s. c. Srock, ul. Łódzka 16 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 27.03.2009r.
6.	Srock	142	2	41 m	500 kW	PPHU „TROJAN' s. c. Srock, ul. Łódzka 16 97-310 Moszczenica	postępowanie w toku
7.	Rękoraj	70	1	82 m	600 kW	p. Krzysztof Jakusek Baby, ul. Sportowa 11 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 17.09.2009r.
8.	Gościmowice Drugie	182,183	2*	43 m	500 kW	p. Bogdan Jakusek Gościmowice Drugie 13 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 04.08.2009r.
9.	Srock	347/2	2	45 m	500 kW	p. Katarzyna i Paweł małż. Moskwa Srock, ul. Południowa 46 97-310 Moszczenica	zakończone decyzją z dnia 05.11.2009r.
10.	Rękoraj	48	1	62 m	600 kW	p. Krzysztof Fryczka Rękoraj 51 97-310 Moszczenica	postępowanie w toku

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Moszczenica, (*-wiatraki już istniejące, stan na 22.11.2011r.)

8.4.Telekomunikacja i telefonia komórkowa

Usługi telekomunikacyjne w gminie zapewnia działający w Piotrkowie Trubunalskim węzeł telekomunikacyjny oraz główne połączenie przewodowe relacji Piotrków – Łódź. Na obszarze gminy działa placówka pocztowo-telekomunikacyjna znajdująca się w Moszczenicy. Na terenie gminy działa również „Telefonia Pilicka" oraz operatorzy telefonii komórkowej. Maszty telefonii komórkowej umiejscowione są w miejscowościach: Moszczenica, Raciborowice, Jarosty, Sierosław, Gościmowice.
Uwarunkowaniami dla zaspokojenia dalszego rozwoju zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne, którego poziom osiągnie, jak się szacuje docelowo ok. 30 abonentów/100 mieszkańców, będą w szczególności: rozbudowa lokalnych central telefonicznych do pojemności ok. 4200 NN, z zastosowaniem techniki cyfrowej, rozbudowa i modernizacja istniejących lokalnych łączy telekomunikacyjnych, w technice światłowodowej.

8.5.Gospodarka odpadami

Na terenie gminy funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych na peryferiach Moszczenicyprzy ulicy Cegielnianej, które zarządzane jest przez Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Moszczenicy. Składowane tu odpady nie są segregowane, ich ilość wynosi ok.104.040 m³. Docelowo należy utrzymać rezerwę terenu dla lokalizacji wysypiska w Lewkówce.
Na terenie gminy Moszczenica stosowany jest system „umowny" polegający na przekazaniu obowiązków w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi przedsiębiorcom. Organizacją i wykonywaniem usług odbioru odpadów komunalnych na terenie całej gminy Moszczenica zajmują się dwie firmy świadczące usługi w tym zakresie. Odbiór odpadów odbywa się w ramach umów indywidualnych z mieszkańcami, zakładami użyteczności publicznej oraz zakładami prowadzącymi działalność gospodarczą. Firmy te prowadzą działalność w zakresie odbioru, transportu i unieszkodliwiania odpadów. Odbiór odpadów odbywa się systemem pojemnikowym (120, 240 i 1100 l) oraz workowym (selektywna zbiórka). Odbiór odpadów odbywa się systematycznie jeden lub dwa razy w miesiącu. Wg stanu na 2008 r. podpisanych było 2168 umów na odbiór odpadów komunalnych – 64,88% mieszkańców jest objętych zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych.. Liczba podpisywanych umów sukcesywnie wzrasta dla porównania w poprzednich latach było podpisanych: 2007r. – 2085 umów, 2006r. 1993 umowy.
Na terenie gminy Moszczenica procesom unieszkodliwiania poddawane są jedynie odpady komunalne. Nieprowadzona jest zorganizowana selektywna zbiórka odpadów ulegających biodegradacji, jednak w

zabudowie jednorodzinnej odpady kuchenne oraz zielone są kompostowane w przydomowych kompostownikach i są zagospodarowywane przez mieszkańców we własnym zakresie.

Odpady niebezpieczne wytwarzane przez podmioty gospodarcze odbierane są przez specjalistyczne firmy posiadające odpowiednie zezwolenie Starosty Powiatu Piotrkowskiego. Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych powstają w budownictwie mieszkaniowym, zarówno w trakcie prac budowlanych, remontowych i rozbiórkowych. Źródła ich powstawania są rozproszone. Zbieraniem i transportem odpadów z budowy, remontów i demontażu zajmują się obecnie wytwórcy tych odpadów np. firmy budowlane oraz osoby prywatne prowadzące te prace, a także specjalistyczne podmioty gospodarcze działające w zakresie zbierania i transportu odpadów budowlanych.

Wdrażanie systemu odbioru posegregowanych odpadów komunalnych jest realizowane od 2007r. zgodnie z przyjętym regulaminem utrzymania czystości i porządku. Segregacja odpadów (segregacja „u źródła") odbywa się w oparciu o umowy z zakładami prowadzącymi działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych.

9. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Moszczenica nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego nie występują także tereny predysponowane do powstawania ruchów masowych, czyli terenów podmokłych, obszarów wzdłuż większych cieków wodnych, rowów i brzegów jezior, czyli obszarów stwarzających warunki do powstawania osuwisk.

10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN I ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie objętym obszarem opracowania, głównymi surowcami mineralnymi są złoża glin zwałowych, piasku i żwiru. Na skalę przemysłową prowadzi się eksploatację glin zwałowych z wierzchniej warstwy gliny do głębokości 0,5 – 0,8 m. Poniżej występuje poziom wtórnego zmarglenia. Złoża kopalin z terenu gminy Moszczenica posiadają zarejestrowane zasoby.

Tabela 41 Zasoby surowców mineralnych na terenie gminy Moszczenica

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Baby	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	zaniechane	52 000 m3	52 000 m3	-
Jarosty Małe	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	zaniechane	15 000 m3	-	-
Karlin	Kruszywo naturalne	zaniechane	-	-	-
Karlin II	Kruszywo naturalne	zaniechane	-	-	-
Karlin III	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	177 000 t	-	-
Lewkówka	Kruszywo naturalne	Eksploatowane	65 000 t	-	2 000 t
Lewkówka I	Kruszywo naturalne	Wykreślone z Krajowego Bilansu Zasobów decyzją z dn. 15.02.2012 znak:ROV.7427.2.5.2012.KK	-	-	-
Lewkówka II	Kruszywo naturalne	Eksploatowane	100 000 t	100 000 t	1 000 t
Lewkówka III	Kruszywo naturalne	Wykreślone z Krajowego Bilansu Zasobów decyzją z dn. 14.06.2012 znak: ROV.7427.2.74.2012. KK.	-	-	-
Lewkówka IV	Kruszywo	Rozpoznane	1 202 500 t	-	-

	naturalne	szczegółowo (w kat. A+B+C1)			
Lewkówka V	Kruszywo naturalne	Eksploatowane okresowo	575 000 t	-	-
Michałów I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	-	-	-
Michałów II	Surowce ilaste	Zaniechane	-	-	-
Michałów III	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatowane	36 000 m3	26 000 m3	7 000 m3
Michałów IV	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	64 000 m3	-	-
Moszczenica	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	454 000 m3	7 000 m3	-
Moszczenica I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatowane okresowo	127 000 m3	119 900 m3	-
Piotrków Trybunalski	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	-	-	-
Piotrków Trybunalski I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Zaniechane	261 000 m3	-	-
Podolin	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	2 572 000 t	-	-
Rękoraj	Kruszywo naturalne	Rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B+C1)	13 227 000 t	-	-

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moszczenica na lata 2010-2013

Wody podziemne

Obszar gminy Moszczenica według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych opracowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1995 r. pod redakcją naukową B. Paczyńskiego położony jest w makroregionie centralnym w obrębie regionu łódzkiego (subregion łódzko-piotrowski). Na obszarze gminy występują dwa główne poziomy wodonośne: czwartorzędowy i górno kredowy. Pierwszy poziom wodonośny znajduje się w utworach czwartorzędowych, w których wyróżniono zasięgi występowania głębokości pierwszego zwierciadła wody w metrach: 0-2, 2-5, 5-10, 10-20. Najpłycej (0-2 m) występuje on w dnach dolin rzecznych Moszczanki i Rakówki oraz w niewielkich zagłębieniach bezodpływowych. Głębokość poziomu wód wahająca się od 2 do 5 m związane jest z niższymi częściami gliniastej moreny dennej oraz wyższymi partiami stoków dolin rzecznych. Warstwą wodonośną są płytkie piaski na glinie lub spłaszczony strop gliny zwałowej. Wykazują one duże wahania temperatur, w zimie zamarzają. Na głębokości 5-10 m zwierciadło wód ustala się w obrębie wyższych gliniastych lub piaszczysto-gliniastych powierzchni moreny dennej i obszarów sandrowych. Najbardziej zwarte powierzchnie tworzą obszary głębokości zwierciadła 10-20 m. pokrywają się one przede wszystkim z występowaniem moren martwego lodu oraz najwyższych części (najczęściej piaszczysto-żwirowych) moreny dennej. Wody o zwierciadle na głębokościach 5-20 m najczęściej występują w głębokich piaskach albo pod pierwszym poziomem glin zwałowych w piaskach i mułkach. Największe wahania zwierciadła wód zachodzą w przedziale 0-5 m (najczęściej współkształtnym z rzeźbą) i osiągają amplitudę 1,0-3,5 m w ciągu roku. Wody leżące głębiej, zwłaszcza podglinowe, są bardziej stabilne (amplituda mniejsza niż 1,0m).

Wody podziemne są dobrej jakości i pozwalają na zabezpieczenie istniejących i przyszłych potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Moszczenica.

11. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Moszczenica występują złoża dla których wyznaczone zostały tereny i obszary górnicze w aktualnie obowiązujących koncesjach na eksploatację.

Koncesja	Nazwa	Data dec.	Stan
nr 70 [OS-VI-7521-33/94/95]	Lewkówka	1995-07-31	aktualny
OS.IV-7512/1/1/2001	Lewkówka II	2001-05-15	aktualny
RO.VI-KK-7513-1/07	Lewkówka IIIA	2007-02-22	aktualny
RO.VI-KK-7513-63/06/07	Lewkówka IV	2007-04-03	aktualny
RO.V-KK-7513-41/07	Lewkówka I-V	2007-12-10	aktualny
RS.IV-7512/1/4/05	Michałów V	2005-08-12	aktualny

Źródło: Aktualne dane wg Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach 2012.

SPIS TABEL

Tabela 1 Struktura użytkowania gruntów (stan na 31.12.2010). 7
Tabela 2 Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni. Stan w dniu 31.12. 2010r. 9
Tabela 3 Stan prawny gruntów (wg powierzchni ewidencyjnej) na dzień 23.VIII. 2010r. 10
Tabela 4 Miejsce gminy Moszczenica na tle powiatu piotrkowskiego według wybranych cech w roku 2009. 11
Tabela 5 Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 12
Tabela 6 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzone na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. 15
Tabela 7 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.) 16
Tabela 8 Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane na podstawie art. 50 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.). 17
Tabela 9 Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy wydane na podstawie art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.). 17
Tabela 10 Wydane decyzje lokalizacyjne 18
Tabela 11 Budowle na rzekach Moszczanka - Właściwa i Młynówka - Moszczanka w zlewni Pilicy 22
Tabela 12 Ujęcia wody w obrębie gminy Moszczenica 23
Tabela 13 Procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych oraz trwałych użytków zielonych w gminie Moszczenica 24
Tabela 14 Udział gleb wg kompleksów przydatności rolniczej w gminie Moszczenica 25
Tabela 15 Zasoby surowców mineralnych na terenie gminy Moszczenica 26
Tabela 16 Formy ochrony przyrody w gminie Moszczenica 30
Tabela 17 Formy ochrony przyrody w gminie Moszczenica 34
Tabela 18 Wykaz ujęć wody w gminie Moszczenica 36
Tabela 19 Architektura – obiekty w ewidencji konserwatorskiej 38
Tabela 20 Architektura – obiekty w rejestrze zabytków 40
Tabela 21 Historyczne zespoły wiejskie 40
Tabela 22 Obiekty sakralne 41
Tabela 23 Zespoły rezydencjonalne 41
Tabela 24 Zabytki techniki 42
Tabela 25 Stanowiska archeologiczne 43
Tabela 26 Liczba mieszkańców gminy Moszczenica wg sołectw. 51
Tabela 27 Przyrost naturalny w powiecie piotrkowskim (stan 2010r.). 54
Tabela 28 Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2001-2009. 59
Tabela 29 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Moszczenica. 60
Tabela 30 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Moszczenica na tle powiatu piotrkowskiego w 2009r. 60
Tabela 31. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w latach 2003-2009. 61
Tabela 32 Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów. 62
Tabela 33 Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów. 62
Tabela 34 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2009 roku w gminie Moszczenica 64
Tabela 35 Drogi gminne na terenie Moszczenicy. 72
Tabela 36 Drogi powiatowe na terenie gminy. 73
Tabela 37 Tereny zamknięte na terenie gminy. 74
Tabela 38 Sieć wodociągowa. 74
Tabela 39 Zużycie wody na 1 mieszkańca (m^3). 75
Tabela 40 Sieć kanalizacyjna. 75
Tabela 41 Zasoby surowców mineralnych na terenie gminy Moszczenica 81